

ÖNOKTATÁSI LEVELEK
A VOLAPÜK

(VILÁGNYELV)

MEGTANULÁSÁRA.

SZERKESZITTE

D^r. OBHLIDAL M.

a Volapük első osztrak világnyelv-egyesület elnöke.

A NEGYEDIK KIADÁS UTÁN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA

SZ. NAGY SÁNDOR.

BUDAPEST,
GRIMM GUSZTÁV

1837.

Vidasándor

ÖNOKTATÁSI LEVELEK
A VOLAPÜK

(VILÁGNYELV)

MEGTANULÁSÁRA.

SZERKESZTETTE

DR. OBHLIDAL M.

a Volapük első osztrák világnyelv-egyesület elnöke.

A NEGYEDIK KIADÁS UTÁN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA

SZ. NAGY SÁNDOR.

könyvtárából,

BUDAPEST,
GRIMM GUSZTÁV
1887.

200 005 - B. F. M. M. 188

Minden jog fentartva.

ELŐSZÓ.

A világ halad előre feltartóztatlanul.

Nem szabad többé hitetlenül mosolyognunk semmi váratlan, meglepő dolgon, mert hitetlen mosolyunk talán még ajkaink körül játszadoz-
nék, a mikor a váratlan siker a bámulat és csodálat kifejezőjévé változtathatja gúnyos mosolyunkat.

Lapjaink, kicsinylőleg s nevetve emlékeztek meg egy világnyelv érdekében történő bécsi mozgalomról, mely eredetileg Franciaországból, Párizsból indult ki . . . és ma már nem hunyhatunk szemet az általa eddig is kivivott siker felett. Lelkesülten fogadták e műnyelvet Bécsben, és igen rövid idő alatt hatalmas kiterjedést nyert Ausztriában, úgy, hogy „Önoktatási Levelek“ megírása szükségessé vált, és gyors egymásutánban négy kiadást ért.

A mivel világ minden körében komoly tanulmány tárgyává lőn a volapük nyelv. Az egyszerű állampolgár éppen úgy, mint a tudomány embere, vagy a főuri rend, teljesen belátták a volapük nyelvnek mint *egyetemes-kölcsönös meg-*

érthetési eszköznek kitűnő hasznos voltát, mely e feladatnak teljesen megfelel. Felismerték a közel jövőben mindazokat a jótéteményeket, melyeket e *nyelvészeti világforgalom* előmozdithat, ha egykor általánosan be leend hozva.

Az egész világon való elterjedéséről ez idő szerint természetesen még nem beszélhetünk; legyen elég ezúttal csak azt felemlitenünk, hogy Bécsben a nagyméltóságú csász. kir. közoktatási miniszterium engedélyével már a legmagasabb tanintézetekben mindenütt tandíj fizetés nélkül taníttatik!

*A világnyelv eszméje és annak a közeljövőben ki-
látásba helyezett megvalósulása* iránt, mely hatalmas eszközüül tekinthető az összes emberiség érdekeinek előmozdítására nézve, mi, magyarok sem hunyhatunk szemet, és nem maradhatunk hátra legközelebbi szomszédunk mögött. Előre hát!

Budapest, 1887.

Sz. Nagy Sándor.

Első levél.

A világnyelvnek van 27 betüje.

Ugymint : a, e, i, o, u, ä, ö, ü ; b, p, d, t, v, f, ʿ, y, g, k ; l, r, m, n ; s, j, c, x, z.

Kiejtése a betüknek egészen olyan, mint a magyarban, kivéve a következőket :

1. ʿ a görög hehezés (spiritus asper) úgy hangzik, mint a magyar h, pl. három.
2. y úgy hangzik, mint a j, pl. jer.
3. A j pedig s-nek hangzik, pl. sás.
4. c úgy hangzik mint ds ebben a szóban dsida
5. s pedig az sz hangzását nyeri.

Példák :

vol = <i>vol</i> , világ,	yub = <i>jub</i> , örömujjongás,
vom = <i>vom</i> , asszony,	jad = <i>sad</i> , árnyék,
vat = <i>vat</i> , viz,	jap = <i>sap</i> , él, élesség
ʿat = <i>hét</i> , kalap,	jön = <i>sön</i> , szépség,
ʿüm = <i>hüm</i> , himnus,	cal = <i>dsal</i> , hivatal,
ʿöl = <i>höl</i> , pokol,	cel, = <i>dsel</i> , cseresznye,
yel = <i>jel</i> , év	cem = <i>dsém</i> , szoba,
yag = <i>jag</i> , vadászat,	cil = <i>dsil</i> , gyermek.

A világnyelvben, éppen mint a magyarban, nincs néma betű, hanem minden betű határozottan kiejtetik és olvastatik. Nincs benne semmi hosszúsági vagy rövidségi jel, nincs benne sem nyújtó betű, sem összetett hangzó vagy összetett mássalhangzó. Minden hangra meg van a megfelelő jegy és minden jegynek csak egyetlen hangja van. A hangsúly mindig a szó utolsó tagjára esik, pl. menad, az emberiség ;

solatalinkip, markotányos. A világnyelvben a latin betűk használatnak. Minden szó, a tulajdonneveket kivéve, vagy a mondat elején levő nagy kezdőbetűt, kis kezdőbetűvel iratik. Valamennyi nemzetiségnek szigorúan kell ugyanazon egy kiejtéshez és írásmódhoz alkalmazkodnia. A világnyelvnek nincs névelője (articulus); sem pedig neme (generis). Hanem a hol mégis beszédünk értelmessége végett meg kell a nemet különböztetnünk, ott a himnemet jelzi maga a szó, a nőnemet képezi a *ji* vagy *of* előrag és a köznem az *os* végrag által fejeztetik ki. A *ji*- és *of* között abban van a különbség, hogy a *ji*- által az a női lény jeleztetik, melyik házassága által lett azzá, a mit a megfelelő szó jelent; pl.

tidel, tanító,	<i>ji</i> -tidel, tanítóné,
vobel, munkás,	<i>ji</i> -vobel, munkás felesége,
calel, hivatalnok,	<i>ji</i> -calel, hivatalnokné.

Állatoknál általában a *ji*- a faj nőtényeit jelenti; pl.

stäg, szarvas,	<i>ji</i> -stäg, szarvastehén,
dog, kutya,	<i>ji</i> -dog nőténykutya,
gok, kakas.	<i>ji</i> -gok, tyuk.

Ellenben az *of*- előrag vagy hivatást, hivatalt, vagy hajadon állapotot jelent; pl.

<i>of</i> -tidel, tanítónő,	<i>of</i> -calel, hivatalnok (nő)
<i>of</i> -son, hajadon leány,	<i>of</i> -pul, leány,
(szülő és gyermek közötti viszony).	(általános elnevezés.)

Mindakét előrag *ji*- és *of*- kötőjellel választatik el a főnévtől. Ellenben az *os* végrag a köznem jelzésére kötőjel nélkül csatoltatik az illető szóhoz; pl.

gudik, jó,	gudikos, a jó,
badik, rossz.	badikos, a rossz,
jönik, szép,	jönikos, a szép.

A főnevek összetétele úgy történik, hogy a második esetű jelző szóhoz hozzátételek a jelzett szó; pl.

vol, világ; pük, nyelv; volapük, világnyelv; lad, szív; flen, barát; ladaflen, szívbarát (kebelbarát).

Ugyan ily eljárás történik a három vagy több szó-összetételeknél; pl.

vol, világ; pük, nyelv; tidel tanító; volapükatidel, világnyelvtanító.

A főnevek ejtegetése (declinatio).

A világnyelvben, éppen úgy, mint a magyarban van egyesszám és többesszám. A többest az „s“ jelöli, pl. fat, atya; fats, atyák. A világnyelvben négy esetet (casus) különböztetünk meg, melyek a következő módon képezetnek:

Minden törzsszó adja az egyes szám első esetét; pl. mot, anya. Az egyes szám második, harmadik és negyedik esetét a végsőszótaghoz függesztett a, e, i betű és a többes as, es, is, — szótagok képezik.

E g y e s (Singular.):	T ö b b e s (Plural.):
fat, atya,	fats, atyák,
fata, atyáé, atyának,	fatas, atyáké, atyáknak,
fate, atyának,	fates, atyáknak,
fati, atyát.	fatis, atyákat.

Megszólításoknál, valamint levelekben a latin nyelv ötödik esetének megfelelőleg az első (alany) eset, azaz a törzsszó elé a magányosan álló „o“ betű tételik; pl. O söl obik! Uram! O flen divikün! Nagyrabecsült barátom!

Az -il, lu-, le- és ne- szócskák.

Ha valamely szóból kicsinyítő értelmű szót akarunk képezni, pl. e szóból „folyó“ kicsinyítve „folyócska,“ akkor a világnyelvben az -il szócskát ragasztjuk hozzá; pl.

vom, asszony,	vomil, asszonyka,
lol, rózsza,	lolil, rózsácska.

Ha pedig valamely egyénnek vagy tárgynak csekélyebb vagy selejtesebb voltát akarjuk kifejezni, akkor az a lu- előrag által képeztetik; pl.

fel, mező,	lufel, kopár, puszta,
söl, az ur,	lusöl, uracs.

A két il- és lu- szócskák ellentéteül a le- előrag a szó értelmének erősbülését fejezi ki; pl.

masel, mester,	lemasel, főmester,
söl, úr,	lesöl, főúr.

A ne- előrag mindig valami ellentétes értelmet fejez ki; pl.

flen, barát,	neflen, ellenség,
san, üdv, boldogság,	nesan, kárhozat, boldogtalanság.

Az -ik, -ön, -el és -äl szócskák.

Ezeknek a szócskáknak valamely főnév vagy más beszédrészhez való járulása által a világnyelvben más más szókat nyerünk, és pedig az -ik szócska képezi az illetékes melléknevet; az -ön szócska az ige főnévi igenevét; az -el szócska főnévi, illetve személyi jelentőséget ad és az -äl szócska a megfelelő elvont fogalmat fejezi ki; pl.

tik, gondolat,	söl, ur,
tikik, elgondolható,	sölik, uras,
tikön, gondolni,	sölön, uralkodni,
tikel, gondolkozó,	sölel, uralkodó,
tikäl, szellem;	söläl, uralkodószellem.

A melléknév (adjectivum)

Mint említők, minden szóból lehet az -ik szócska hozzá függesztésével — a szó értelmének megfelelő — melléknevet képezni. A melléknév mindig a főnév után jön és nem változik; pl.

fat gudik,	jó atya,
fata gudik,	jó atyáé, jó atyának,
fates gudik,	jó atyáknak,
fatis gudik,	jó atyákat.

De ha a melléknév, különösen kiemeltetik, akkor megelőzi a főnevet és számban mint esetben megegyezik az általa jelzett főnévvel. Ugyan ez a szabály követendő, ha a melléknév távol esik az általa megjelölt főnévtől. A melléknév fokozása a közép fokban az -um szócska és a felső fokban az -ün szócska hozzájárultával történik; pl.

gudik, jó,	badik, rossz,
gudikum, jobb,	badikum, rosszabb,
gudikün, legjobb, legjobban;	badikün, legrosszabb, legrosszabbul.

Ugyanezek a szócskák -um és -ün alkalmaztatnak a melléknévi igenevek, határozók sőt a főnevek fokozására is; pl.

spidöl, siető, sietve,	flunöl, befolyásos,
spidölum, jobban sietve,	flunölum, befolyásosabb,
spidölün, nagyon sietve, legjobban sietve;	flunölün, legbefolyásosabb, legbefolyásosabban.
söl, ur,	tip, csúcs, hegy,
sölum, nagyobb ur,	tipum, magasabb csúcs.
sölün, legnagyobb ur;	tipün, legmagasabb csúcs.

De vannak olyan melléknevek, melyek -lik vagy -sik szócskával képeztetnek; pl.

boadik, fa (t. i. vm. anyaga),	stonik, kő (anyag),
boadlik, fás (fával gazdag),	stonlik, köves (kövel gazdag),
boadsik, fás (fával vegyes);	stonsik, köves (vegyes).

A Határozó (adverbium).

Ha a határozó közvetlenül igéje után áll, akkor olyan, mint a melléknév és mint ez, szintén -ik-en végződik; pl.

Blod stadom gudik, a futestvér jól érzi magát.
Eslipob badik, rosszul aludtam.

Ellenben, ha a határozó ige nélkül fordul elő, vagy pedig az értelmesség úgy kívánja, akkor az -ik szócskához még az „o“ betű járul; pl.

gudiko, jól, helyesen, jó módjával,
badiko, rosszul, helytelenül,
gudiküno, a legjobban, legjobb módjával.

Az idő, hely és tömeg határozókúl, melyek e kérdésekre: mennyi időre? milyen messze, mily magasra? stb. felelnek, csupán a negyedik esetű főnév tétetik: pl.

deli bal, egy napig; minutis lul, öt percnyi távolságra.

De hol értelemzavar nem fordulhat elő, ott az első (alanyi) eset is alkalmazható; pl.

No ädlinob kafi yels tel, két évig nem ittam kávét.

Némely határozó az „o“-nak a főnévhez való csatolása által képeztetik; pl.

step, lépés,	stepo, lépésről lépésre,	léptenkint;
mud, száj,	mudo, szájjal, élőszóval,	
pened, levél.	penedo, levélileg,	
penäd, irás,	penädo, irásilag.	

A névmás (pronomen).

1. A személyes névmások a következők:

ob, én; ol, te; om, of, os, ő (mind a három nemben.)

A többes, mint a főneveknél az „s“ hozzájárultával képeztetik; tehát:

obs, mi; ols, ti; oms, ők (férfiak);

ofs, ők (nők); az os (köznemű) névmásnak nincs többese.

Megemlítendők még a határozatlan névmás on (mint a francia nyelvben) és az udvarias ons (ön, önök), mely a szintén francia „vous“-nak felel meg. A névmások esetei úgy képeztetnek, mint a főneveké.

2. A birtokosnévmások a személyesnévmásokból képeztetnek, még pedig az -ik melléknévi képző által; pl.

obik, enyém,

obsik, mienk,

olik, tied,

olsik, tietek,

omik, övé,

omsik, övék.

Ezeknek az ejtegetése ismét az a, e, i, betűknek általános érvényű szabálya szerint történik; pl.

obik, enyém; obika, enyémé sat.; úgy szintén a főnév után tétetnek a birtokosnévmások is, a melléknévhez hasonlóan, és csak, ha különös kiemeltetés céljából megelőzik a főnevet, akkor egyeznek meg az általuk jelzett főnévvel számban és esetben. Meg kell még említenünk, hogy a birtokos névmás helyett néha a görög genitivus, azaz a személyes névmásnak második esete tétetik, hogy az -ik végzetnek gyakoribb ismétlése kikerültessék; pl.

e helyett: fat olik gudik, jobban van: fat ola gudik,
a te jó atyád;

e helyett: dom obsik gletik, jobb: dom obas (szintén obsa)
gletik, a mi nagy házunk.

3. A mutató névmások!

at, ez,

ät, éppen ez,

et, az,

eit, éppen az,

it, maga,

iet épp ő maga,

ot, ugyanő,

öt, éppen ugyanő,

ut, ugyanaz,   üt, éppen ugyanaz,
 som, olyan,   söm, éppenoly,
 votik, másik,   balim votimi, egymás,
 balimik — votimik, az egyik — a másik.

A mutató névmások a főnevek után járulnak és ugyan-
 azt a szabályt követik, mint a melléknevek.

4. A kérdő névmások :

Kim, ki? kis, mi? kiom, melyik? ji-kim (of-kim, szin-
 tén kif vagy kiof?) melyik (nő)? kios, melyik (kn.)? ki-
 mik, milyen? lik, hogyan? kiplad, hol? kipladi, hova?
 kibid, mennyiben? sat.

5. Vonatkozó névmások : kel, ki, melyik ; ji-kel (of-kel)
 ki, mely, mi, kelos, melyik.

6. Határozatlan névmások :

Ek, valaki ; nek, senki ; alim, mindenki ; sembal, egy-
 valaki ; nonik, senki ; alik, mindenik ; valiks, mind, vala-
 mennyi ; bos, valami ; nos, semmi ; ans, néhány, néhányan ;
 mödiks, sokan ; nemödiks, kevesen ; mödikumiks, többen, sat.

A számnév (numerae.)

1. Tőszámnevek :

bal	1	fol	4	vel	7
tel	2	lul	5	jöl	8
kil	3	mäl	6	züil	9

A tizesszámok az egyesekhez járuló „s“ által képez-
 tetnek ; pl

bals	10	tels	20	kils	30	fols	40	luls	50
mäls	60	vels	70	jöls	80	züls	90		

tum, 100 ; mil, 1000 ; balion, millio : baliad, milliarde ;
 telion, billio ; kilion, trillio ; stb.

Azoknak a tőszámoknak a képzése, melyek tizesekből és egyesekből állanak, az **és** = **e** kötőszóval történik; pl; balsebal, tizenegy; telsekil, huszonhárom; folse-lul, negyvenöt. Az 1887 évszám tehát: balmil jöltum jöl-sevel.

2. A rendszámok a tőszámokból **id** szócska hozzájárul-tával képeztetnek; balid, első; telid, a második; telsemälid, a huszonkettődik; tum e balse-lulid, a száztizenötödik.

Ha pedig ezek a rendszámnevek határozóként állanak mint például: előszörre, negyedszerre stb. akkor az **id** szócs-kához még az **o** kapcsoltatik; pl. balido, előszörre; te-lido, másodszorra; kilido, harmadszorra, stb.

3. A sokszorozó (ismétlő) számnevek a tőszámból **na** szócska segélyével képeztetnek; pl. balna, egyszer; telsna, hússzor (a jó hangzás végett jobb telsena); tumna százszor.

Ha ezek a sokszorozó számnevek melléknevekül használ-tatnak; pl. egyszeri, akkor a **lik** szócska ragasztatik hoz-zájuk; pl. telnalik, kétszeri; mälnalik, hatszori; zülnalik kilencszori. Ide tartoznak a melléknévi értelemmel bíró sokszorozó számok, melyek csakugyan az **ik** melléknévi képzővel alkottatnak, mint: balik, egyszeres, egyszerü; velik, hétszeres; tumik, százszoros.

4. A fajsámnevek a tőszámnévből a **nik** szócskával ké-peztetnek; pl. balnik, egyféle, egyenlő; telsenik, husz-féle; milnik, ezerféle.

5. Az osztószámnevek úgy képeztetnek, hogy a tő-számok előljáróul az **a** betűt nyerik kötőjel nélkül, pl. a tel, kettesével; a mäl, hatával; a kilid, minden harmadik; a lulna, ötször-ötször.

6. Minden számnévből az **-el** szócskával főnév és az **-ön** szócskával ige képeztetik; pl. balel, az egyes; kilel, a hármás; telön, kettőztetni; folön, megnégyszerezni.

Időjelölés.

Az időt vagy glok, óra (maga a tárgy) vagy dúp, óra (egy órai időköz) által jelöljük meg; így pl. nyolc óra, jöl su (vagy len) glok, vagy dúp jölid, szintén dúp jöl. Fél óra, dúp lafik; negyed óra, foldil düpa; három és fél óra, dúp kilid e lafik; öt és háromnegyed óra, dúp lulid e foldils kil. A nagyobb időrész mindig megelőzi a kisebbet, ennél fogva a sorrend éppen, mint a magyarban, a következő: év, hónap, nap, óra, perc, másodperc = yel, mul, del. dúp, minut e sekun; pl. Budapest 1883. november 20. ily módon fejeztetik ki: Budapest, balmil, jöltum jölsekil, novul telsid; vagy Bp. 1883, novul 20^{id}

Második levél.

Az ige (verbum).

Minden szóból az -ön hozzájárultával az ige főnévi ige-neve (infinitivus) képezhető: így például: löf, szeretet; löfön, szeretni; stim, becsület; stimön, becsülni; klöd, hit; klödön, hinni. Minden igének személyét az által fejezzük ki, hogy az igetőhöz függesztjük az illető személyes névmást. Igető alatt értjük azt a törzsszót, mely a főnévi igenév képzőjének, az -ön-nek elhagyásával megmarad; pl. dunön igének törzse dun, tett; labön igének törzse lab, a birtok.

1. A cselekvő igealak jelentőmód ideinek képzése:

A jelenidő úgy képeztetik, hogy a törzsszóhoz járulnak a személyragok; pl.

löfob, szeretek,	löfobs, szeretünk,
löfol, szeretsz,	löfols, szerettek,
löfom, szeret (hm.)	löfoms, szeretnek (hm.)
löfof, szeret (nm.)	löfofs, szeretnek (nm.)
löfos, szeret (kn.)	löfons, ön szeret.
löfon, (határozatlan alany.)	

Visszaható (bennható és közép) igéknél (verba reflexiva) még az **ok** = **maga**, szócska járul a személyragokhoz, vagy pedig ez az „ok“ a törzsszó és a főnévi igenév-képző közé jő; pl. gälokön, örülni, innen gälokob, örülök, vagy szintén gälobok; sölökob, sölöbök, uralkodom magamon. Ez a szabály természetesen minden időre, minden módra és minden igealakra szól. A verba reciproca (viszontagos igék) még a viszontagos névmásokat is fel-

veszik, pl. löfobs **obis**, mi szeretjük egymást, t. i. egyik a másikat; ellenben löfobsok, mi szeretjük magunkat, mindenik saját magát.

A félmúlt (imperfectum) oly módon képeztetik, hogy az ige törzsszója elé az **ä** betüt teszi és a személyragokat a szó végéhez csatolja, pl. älöfob, szereték. Hasonlóképpen képeztetnek a többi igeidők is, és pedig a múlt idő (perfectum) a töszó elé az **e** betüt nyeri; pl. előfob; a régmúlt (plusquamperfectum) az **i** betüt; pl. ilöfob; a jövőt (futurum) az **o** betü jelzi; pl. olöfob; a múltjövő (futurum perfectum) az **u** betü által fejeztetik ki; pl. ulöfob. Ily módon:

löfol, szeretsz,
 älöfom, szerete,
 előfof, szeretett (nő)
 ilöfos, szeretett vala (kn.)
 olöfon, szeretni fog (határozatlan alany.)
 ulöfobs, mi szeretni fogtunk.

2. A szenvedő alak igeideinek képzése:

A **p** betü jelzi a szenvedő alakot. A jelenidő úgy képeztetik, hogy a **p** betüt az **a** betüvel (a jó hangzás végett) összefoglalva az igeelő elé teszik és a személyragokat pedig végül hozzácsatolják. A többi idők éppen úgy képeztetnek, mint a cselekvő alakban, csak hogy a **p** betü a töszó elejére tétetik. Ily módon:

palöfob, szerettetem,
 pälöfob, szerettetém,
 pelöfob, szerettettem,
 pilöfob, szerettettem vala,
 polöfob, szerettetni fogok.
 pulöfob, szerettetni fogtam.

A világnyelvben nincs tulajdonképpen való segédige, ennél fogva mindazok az igék, melyek egyik vagy másik nyelvben fősegédigékül tekintetnek, a volapükben csak rendes igék.

Az ige kapcsoló módja (conjunctivus)

Az ige kapcsolómódja a **-la** szócska hozzájárulása által képeztetik, mely az ige végső betűje után. kötőjellel tétetik hozzá pl. vedol-la, hogy légy ; mekom-la, hogy tegyen. A föltételes (conditionel) az **öv** utórag által képeztetik.

A tartós időalak (aorist. jobban durativus).

Avilágnyelvtartós időalakja (aorist.) a cselekvés folytonosságát, tartósságát fejezi ki. Az aorist. akkor használtatik mikor általános értelmű mondatok, életigazságok, közmondások sat. fejeztetnek ki, melyek egy bizonyos időtartamra nézve érvényesek, vagy ahol valamely cselekvésnek szokásos volta fejeztetik ki. Az **i** betű, mely mindig az előrag, vagy előbetű és az igető közé jő, az aoristnak ismerető jele. De a jelenidőnek nem lévén előragja, sem előbetűje és az egyszerű „i“ ha előragul alkalmaztatik a múltat is jelenti, ez okból még az **a** betű előzi meg, tehát:

ailöfob, szeretek állandóan,
 äilöfob, szereték állandóan,
 oilöfob, szeretni fogok állandóan,
 nilöfob, szeretni fogtam állandóan.

Éppen így a szenvedő alakban :

pailöfol, te állandóan szerettetni fogsz,
 päilöfom, ő (hm.) állandóan szeretteték vala,
 poilöfof, ő (nm.) állandóan szerettetni fog,
 puilöfobs, mi állandóan szerettetni fogtunk.

Igy még ebben is :

aigolob, szoktam menni.
 aijenos, szokott megtörténni.

A kérdő alak (interrogativus.)

A kérdő alak, ott hol nincs kérdő névmás, hasonlóan a kapcsoló módhoz, a kötőjeles **-li** utóraggal írva képeztetik ; pl. labob-li ? van nekem ? mekom-li ? csinálja ő ?

vedos-li? lesz az, meglesz? Kivétel a jó hangzás végett előfordulhat az egyes szám második személyénél, és hogy a kettőzött „l“ és a többes három harmadik személynél a mássalhangzók összetorlódása kikerültessék; pl. labol-li? helyett jobb li-labol? van neked? laboms-li? helyett jobb li-laboms? van nekik (hm.)?

Ha a kérdő alak a kapcsolómóddal összeesik, akkor a szabály az, hogy a -li mindig megelőzi a -la utóragot; pl. elogons-li-la? szerette volna ön látni? Igesagols-li-la? feleltetek volna reá? De így is mondhatjuk: Li-la-elogons? és li-la-igesagols?

Ha pedig egy olyan kérdőmondatba, melyben már van kérdő névmás, még a -li szócska is kitétetik, akkor ez már sürgős kérdést foglal magában.

A tagadás (negatio).

Az ige tagadó alakja mindig a megelőző tagadó **no** = „nem“ szócska által fejeztetik ki; pl. no logob, nem látok; no amekols, nem csinálátok; no etötös, nem dörgött (az ég).

Még ha az ige kérdő alakban van is, akkor is megelőzi a tagadó szócska; pl. no binob-li? nem vagyok én? No li-ologols? nem fogtok látni? Ugyanaz az a szabály követendő, ha a kérdvetagadás kapcsolómódban van is kifejezve; pl. No palogob-li-la? nem óhajtanám magamat láttatni?

A felszólító mód (imperat.)

A felszólító mód mindig a személyraghoz kapcsolt öd szócska által képeztetik, pl. gololöd, menj! penolsöd, írjatok! begolsöd, kérjetek! A felszólítás kényszerítőbb alakja az öz szócska segélyével áll elő, mely az öd helyére jő; pl. givolöz, adnod kell! golomöz, mennie kell!

Az óhajtómód (optativus).

Ennek az igemódnak ismertető jele az *ös* ; pl. lifomös, bár élne ! Vedomös saunik, bár egészséges lenne ! Yufol-sös, bár segitenétek !

Az optativusnek erősbült alakja az *öx* szócska által jö létre ; pl. pelomöx ya, bizony megfizethetne !

A főnévi igenév (infinitivus).

Mint már említők, az ige főnévi igeneve az *ön* szócskával képeztetik ; pl. yufön, segíteni. A főnévi igenév **személyragozása (supinum)** az *al* szócska segítségével áll elő ; pl. al yufön, segítenie, (segítés céljából).

A melléknévi igenevek (participia).

A melléknévi igenév minden ideje az *öl* szócskával képeztetik ; pl. lilöl, halló, hallva, hallván ; elilöl, hallott ; olilöl, hallandó.

A kényszeralak (gerundivum).

A kényszeralak a *pö* előrag és a melléknévi igenév-képzője az *öl*-nek mint utóragnak hozzájárulása által képeztetik ; pl. pösanöl, gyógyítandó.

A köznem kényszeralakja (gerundium).

A köznem kényszeralakja a köznemü utóragnak a gerundivumhoz járulta által képeztetik, még pedig a *van* létigével összefoglalva, pösanölos binos, gyógyítandó.

Az előljárók (praepositiones).

A világnyelvben valamennyi előljáró az első (alany) esetet vonza ; csak ha odairányulást (valamely hely felé) e kérdésre „hová ?“ akarunk kifejezni, akkor jö a negyedik eset ; pl. binob in jul, az iskolában vagyok ; golob in juli, az iskolába megyek. Hanem a negyedik eset képzője az előljáróhoz is járulhat, nemcsak a főnévhez ; pl. golob ini jul.

A kötőszók (conjunctiones).

A lényegesebb kötőszók a következők : ab, de ; ven, mint, mint mikor ; i, is, szintén (id magánhangzók előtt) ; büfo, előbb, megelőzőleg ; jüs, addig, míg ; dat, miáltal ; das, hogy ; ibo, mert (ibö kérdő alak) ; deno, mégis, mindazáltal ; ga, mégis ; uf — ud, vagy — vagy ; du, azonban ; ye (yed), mindazáltal ; nag, azután ; noe — soi, nemcsak — hanem, szintén ; do, ámbár ; u (ud), vagy ; sis, óta ; sod, hanem ; ä—ä (äd—äd) valamint — úgy ; to, dacára ; e (ed), és ; du, mialatt ; ni—ni, sem — sem ! bi, mert ; if, ha ; ifi, ha mindjárt ; äs, mint : kö, hol.

Indulatszók (interjectiones).

A legszokottabbak : ag, ah ! susö, fel ! bafö, bravo ! ga, mégis ! ö, ej ! mofö, odább ! kivele ! stopö, megállj ! lü, hé, hahó ! löpö, fel ! is, itt ! vu, juj ! spidö, gyorsan ! lifö, éljen ! adyö, Istenveled ! maj, majö, előre ! indulj !

Harmadik levél.

Vokabs al plägasams. — Szók a gyakorlatokhoz.

1.

Sugiv, feladvány,
lovepolam, fordítás,
labön, birni (neki van),
binön, lenni (ő van),
buk, könyv,
lienastum, vonalzó,
fön, kemence. kályha,
pen, toll,
penädapen, irótoll,
pöp, papír,
pöpem, füzet,
tab, asztal,
letab, tábla,
stul, szék,
bam, pad,
penädatab, íróasztal,
‘ät, kalap,
fined, ujj,
fineda ‘ät, gyűszű,
cem, szoba,
jul, iskola,
julacem, iskolaterem,
neif, kés,
penaneif, tollkés,
stib, irón,

nig, tinta,
nigöm, íróeszköz,
kaed, földabrosz,
nad, tű,
näganad, varrótű,
gliv, palavessző,
söl, úr,
gudik, jó,
badik, rossz,
in, -ban, ben, ba, be,
e (hangzók előtt ed) és,
u (hangzók előtt ud) vagy,
si, igen — no, nem,
nonik, egysem,
bos, valami,
nos, semmi,
an (ans, anik), néhány,
mödiks, sok,
limödik? hány?
lik? hogyan?
kiplad? hol?
kim? ki? kicsoda?
kis? mi? micsoda?
is, itt, ott,
us, ott, amott.

2.

Famül, család,
pal, szülök,
fat, atya,
mot vagy ji-fat, anya.
cil, gyermek,
blod, fiutestvér,

ji-blod, nőtestvér,
of-blod, apáca,
pul, fiu,
of-pul, leány,
ji-pul, fiatal menyasszony,

son, fiu (szülői és gyermek-
meki viszony),
ji-son, (férjhez adott)leány,
of-son, leány (hajadon),
nök, nagybátya,
ji-nök, nagynéne,
fatel, nagyatya } atyáról
ji-fatel, nagyanya }
motel, nagyatya } anyáról
ji-motel, nagyanya }
kösel, unokatestvér öcs,
ji-(of) kösel, unokatestvér,
hug,
boblod, sógor,
ji-(of-) boblod, sógornő, só-
gorasszony,
lüfat, ipa,
lümot, napa,
lüson, vő,
ji-lüson, meny,
lüfat, mostoha apa,
lümot, mostoha anya,
lüblod, mostoha fiu testvér,
ji-lüblod, mostoha leány-
testvér,
lüson, mostoha fiu,
ji-lüson, mostoha leány,
nef, unokaöcs,
ji-(of-) nef, unokahug,
bog, szekrény,
bok, doboz,

glät, pohár,
glet, nagyság,
fid, étel,
fit, hal,
glüg, templom,
vedön, lenni,
fidön, enni,
fitön, halászni,
yunik, fiatal,
bäledik, öreg, régi,
gletik, nagy,
smalik, kicsiny,
flenik, barátságos, nyájas,
gudlik, jószágos,
saunik, egészséges,
malädik, beteg,
lölik, egész,
i (hangzók előtt id), is,
szintén,
nog, még,
ya, már,
nis, abban,
vemo, igen, nagyon,
sem, valamely, valamiféle,
sembal, valaki,
egelo, mindig,
nevelo, soha,
domo, otthon,
ka, mint (hasonlító),
te, csak.

A fentti szók segélyével fordítandók a következő felad-
ványok. A közelebbi levél hozza azoknak helyes fordítását
(megfejtését), mely a tanulónak megmutatja, hogy helye-
sen dolgozott-e vagy sem.

Sugiv balid.

Labob buki. — Labobs penis. — Li-labol lienastumi?
— Labob lienastumi e penaneifi. — In julacem binoms:
tab, stuls, bams, letab, penädatab e fön. — Labom pöpemi.
— Labob pöpi e stibi. — Li-labons stibi? — Labob stibi,
glivi e peni. — Labofs nigü in nigüm. — Labof-li kaedi?

— Labof lienastumi. — Li-labofs fineda[†]atis? — Kisi labons is? — Nosi labob. — Labol bukis e penis an (anik). — Limödikis bukis labols? — Labobs bukis mäl e penis fol. — Kiplad binoms buks? — Ans binoms su tab ed ans binoms su penädatab. — In julacem binoms tabs bals e bams bals. — Is no binom nig. — Limödikis penädapenis labons? — Balsetel. — No li-labons pöpi? — No. — Labof fineda[†]ati, ab no labof näganadi. — Kiplad binom letab? — Letab binom is. — Labols julabukis balsebal. — Buks tel e buks vel binoms buks zül. — In cem binoms stuls jöl e tabs kil. — No labobs pöpi. — Laboms bukis nonik. — Li-labol bosi? — Labob nosi. — Pöpems valik binoms in penädatab; u no binom-li us? — Si, o söl obik, binoms us.

Nekem könyvem^{*)} és tollam van. — Nekünk sok füzetünk van. — Van neked irónod^{*)}? — Igen, nekem egy palavesszöm és két irónom van. — Van neki kése? — Neki kése és tollkése van. — Itt a szobában nincs (nem van) kemence. — Van nektek kemencétek? — A szobában van(nak): asztal, hat szék^{**)} íróasztal és kemence. — Nekünk van papirunk és tintánk. — Neki van tiz irótolla. — Van neked vonalzód? — Igen, nekem van vonalzóm. — Hány füzete van neki (nő)? — Neki hét füzete van. — Hol van a könyv? — Ők (a leányok) a szobában vannak. — Nem, ők itt vannak a szobában. — Hány asztalok van a szobában? — Nekünk öt asztalunk van. — Sok füzetetek és könyvetek van? — Nekünk három füzetünk és négy könyvünk van. — A tintatartóban nincs tinta. — Hol van tinta? Neki nincs tintája? — Van nektek néhány varrótütök? — Igen !^{***)} — Hány irótoli van

^{*)} A birtok-személyragok a magyar nyelv saját sága lévén a volapükben figyelembe nem veendőek.

^{**)} Jól megjegyezni, hogy magyarban számnév után egyesbe tétetik a főnév. Hát a volapükben?

^{***)} A magyar, mint tudjuk, rendszeren a kérdőszóval vagy az igekötővel felel: van varrótütök? **Van.** Elmentek? **El.** Ámde nekünk itt a világnyelvhez kell alkalmazkodnunk, tehát feleljük: **Igen!**

itt? — (T ö b b e s !) — Itt van nyolc írótoll és amott húsz.
 — Mitek van itt (mi van itt nektek)? — Nekünk van itt
 kilenc földabroszunk. — Vannak nekünk padjaink a szo-
 bában? — Nincsenek, (n e m !) nekünk székeink vannak
 és nem padjaink. — Milyen a papir? — A papir jó. —
 Jó? — Nem; rossz.

Sugiv telid.

Li-labons nog pali? — Si, labobs fati e moti. — Famül
 olsik binom vemo gletik. — Labob blodis fol e ji-blodis
 kil. — Li-labol i blodis? — No, labob te ji-blodis. — Ji-
 blod omik ovedof of-blod. — Pal olsik labom cilis mäl :
 pulis kil ed of-pulis kil. — Nök onsik labom-li cilis anik?
 — Si, labom soni e ji-sonis kil. — Ji-nök olsik binof-li
 saunik? — No, binof egelo malädik. — Fatel e ji-fatel
 binoms vemo bäledik. — Motel e ji-motel binoms yunikum,
 ka fatel e ji-fatel. — Fat e mot olsik binoms-li nog yuniks?
 — Si, binoms nog vemo yunik. — Blods omsik laboms bukis
 mödik in bog. — Ji-blods obik labofs fineda⁴atis, nägana-
 dis e neifili in bog; labofs i bokis anik. — Fat olsik binom
 vemo bäledik, binom bäledikum, ka mot olsik. — Pal obsik
 binom gudlikün. — Kiplad binom lüfat olik? — Lüfat
 obik binom in glüg. — Binom-li nis? — Si, binom nis. —
 Kösel omsik binom egelo malädik. — Ji-kösel binof saunik;
 binof saunikum ka ji-blod obik. — Lümot ofik binof nog
 vemo yunik. — Kisi fidons is? — Fidobs fitis. — Labof
 lublodi e ji-lublodi. — Li-labol gläti sembal? — In bog
 binoms gläts mödik. — Ji-blod ofik binof flenikum, ka
 blod ofik. — Limödiks gläts binoms su tab? — Is binoms
 balsefol. — Ji-nök ola gudik binof-li nog egelo malädik?
 — No, binof ya saunik. Li-binol nevelo malädik? — Binob
 egelo saunik. — Kiplad binoms blods olsik? — No binoms
 domo.

Szüleim nagyon jók. — Jók a te fiutestvéreid és nő-
 testvéreid is? — Hány férfitestvére van a te atyádnak?

— Neki két férfitestvére és egy leánytestvére van! —
Férfitestvérei az én nagybátyáim és leánytestvére az én
nagynéném. — Nagybátyádnak és nagynénédnek nincse-
nek gyermekei. — Őreg a ti nagybátyátok? — Nem, ő
még fiatal. — Itt van hat pohár az asztalon. — Térképeink
nagyon régiék. — Hol van a te nőtestvéred? — Ő az
iskolában van és anyám (meg) a templomban. — Mi van
ott neked? — Nekem halam van. — Nagyatyám és nagy
anyám (mindketten apáról) soha sem betegek. — Van
ezeknek a gyermekeknek mostoha apjuk? — Nem, nekik
atyjuk van, és mostohaanyjuk. — Fiutestvére és leány-
testvére még igen kicsiny(ek); ők még nagyon fiatalok.
— Mindig nyájas vagy? — Ők (férfiak) nagyon jóságos-
sak. — Van nővérednek valamiféle dobozza? — Igen.
neki két dobozza van és abban vannak neki gyűszűi és
varrótüi. — Vannak neki benne irótollai is? — Nem uram.
— Esztek ti halat is? — Mi sohasem eszünk halat. —
Ki van itthon? — Csak az atya van itthon. A leánynak
csak e g y (számnév) könyve és e g y (számnév) tolla van,
— Hol van sógorom? — Nincs itthon; csak a sógorasz-
szony van itt. — A nagybátya és a nagynéne szintén itt
vannak? — Igen, uram itt vannak. — Unokaöcsémnek sok
jó térképe van. — Unokahúgod még nagyon fiatal. — Ipa
nagyon öreg; ő nagyon barátságos és jóságos. — Ő min-
dig egészséges.

Negyedik levél.

(Az első és második feladvány megfejtése.)

Első feladvány.

Nekem könyvem van. — Tollaink vannak. — Vonalzód van? — Vonalzóm és tollkésem van. — Az iskolaszobában vannak: asztal, székek, padok, tábla, íróasztal és kemence. — Neki füzete van. — Nekem papírom és írónom van. — Van önnek íróna? — Nekem van írónom palavesszóm és tollam. — Nekik (nők) van tintájuk a tintatartóban. — Van neki (nő) térképe? — Neki (nő) vonalzója van. — Vannak önnek gyűszűi? — Mije van itt önnek? — Nincs (nem van) semmim. — Neked néhány könyved és tollad van. — Mennyi könyvetek van nektek? — Nekünk hat könyvünk és négy tollunk van. — Hol vannak a könyvek? — Néhány van az asztalon és néhány az íróasztalon van. — Az iskolában van tíz asztal és tíz pad. — Itt nincs tinta (itt nem van tinta). — Hány író-tolla van önnek? — Tizenkettő. — Nincs önnek papírja? — Nincs. — Neki van gyűszűje, de nincs varrótője. — Hol van a tábla? — A tábla itt van. — Nektek tizenegy iskolakönyvetek van. — Két könyv és hét (könyv az kilenc könyv. — A szobában van nyolc szék és három asztal. — Nekünk nincsenek papírjaink. Nekik (hm.) nincsenek könyveik. — Van neked valamid? — Nekem semmim sincs. — Minden füzet az íróasztalban van; vagy nincsenek ott? — Igen, uram, ott vannak.

Labob buki e peni. — Labobs pöpemis mödik. — Li-labol stibi? — Si, labob glivi e stibis tel. — Labom-li neifi? — Labom neifi e penaneifi. — Is in cem no binom

fön. — Li-labols fön? — In cem binoms tab (bal), stuls
 näl, penädatab e fön. — Labobs pöpi e nig. — Labom
 penädapenis bals. — Li-labol lienastumi? — Si, labob
 lienastumi. — Limödikis pöpemis labof? — Labof pöpe-
 mis vel. — Kiplad binom buk? — Binofs in julacem. —
 No, binofs is in cem. — Tabis limödik labols in cem. —
 Labobs tabis lul. — Li-labols pöpemis e bukis mödik? —
 Labobs pöpemis kil e bukis fol. — In nigöm no binom
 nig (In nigöm binom nig nonik). — Kiplad binom nig?
 — No labom nig. — Li-labols näganadis an? — Si. —
 Limödikis labols? — Labobs näganadis balsetel. — Penä-
 dapens limödik binoms is? — Is binoms penädapens jöl ed us
 binoms tels. — Kisi labols is? — Labobs kaedis zül —
 Li-labobs bamis in cem? — No, labobs stulis e nonikis
 bamis (bamis nonik.) — Lik binom pöp? — Pöp binom
 gudik. — Binom-li gudik? — No, binom badik.

Második feladvány.

Vannak önnek még szülei? — Igen, van atyánk és
 anyánk. — A ti családotok igen nagy. — Nekem négy
 fiutestvérem és három leánytestvérem van. — Neked is
 vannak fiutestvéreid? — Nem, nekem csak leánytestvé-
 reim vannak. — Az ő nőtestvére apáca lesz. — A te
 szüleiteknek van hat gyermeke: három fiu és három leány.
 — Van az ön nagybátyjának néhány gyermeke? — Igen
 van neki egy fia és három leánya. — Egészséges az ön
 nagynénje? — Nem, ő mindig beteg — A nagyatya és
 nagyanya (mindenik apai részről) nagyon öregek — A
 nagyapa és nagyanya (mindkettő anyai részről) fiatalab-
 bak, mint a nagyatya és nagyanya (apai részről). — Fia-
 talok még atyád és anyád? — Igen, ők még nagyon
 fiatalok. — Az ő (hm.) férfitestvéreiknek sok könyvük van
 a szekrényben. — Nőtestvéreimnek vannak a szekrényben
 gyűszűik, varrótöik és késecskéjük; van nekik néhány
 dobozunk is. — Atyátok nagyon öreg; ő öregebb, mint
 anyátok. — Szüleink nagyon jóságosak. — Hol van ipad?

— Ipam a templomban van. — Benn van? Igen, ő benn van. — Az ő (hm.) unokatestvérök mindig beteg. — Az unokahug egészséges, ő egészségesebb, mint az én nőtestvérem. — Az ő (nő) napa nagyon fiatal. — Mit esznek itt önök? — Halakat eszünk. — Neki (nő) van mostoha fiutestvére és mostoha leánytestvére. — Van valamiféle poharad? — A szekrényben sok pohár van. — Az ő (nő) leánytestvére nyájasabb, mint, fiutestvére. — Hány pohár van az asztalon? — Itt tizennégy van. — A te jó nagy-nénéd még mindig beteg? — Nem, ő már egészséges. — Sohasem vagy beteg? — Én mindig egészséges vagyok. — Hol vannak fiutestvéreid? — Ők nincsenek itthon.

Pal obik binom vemo gudlik (binom gudlikün) — Blods e ji-blods olik li-binoms i gudlik? — Linödikis blodis labom fat olik? — Labom blodis tel e ji-blodi bal. — Blods omik binoms nöks obik e ji-blod omik binof ji-nök obik. — Nök e ji-nök olik no laboms cilis. — Nök olsik binom-li bäledik? — No, binom nog yunik. — Is binoms gläts mäl su tab. — Kaeds obsik binoms ya vemo bäledik. — Kiplad binof ji-blod olik? — Binof in jul e mot obik binof in glüg. — Kisi labol is? — Labob fiti. — Fatel e ji-fatel obik binoms nevelo malädik. — Cilis at laboms-li lufati? — No, laboms fati e lumoti. — Blod e ji-blod omik binoms nog vemo smalik binoms nog vemo yunik. — Li-binol egelo flenik? — Binoms gudlikün. — Ji-blod olik labof-li boki sembal? — Si, labof bokis tel e nis labof fineda'ätis e näganadis. — Labof-li nis i penä-dapenis? — No, o söl obik. — Li-fidols i fitis? — Fidobs nevelo fitis. — Kim binom domo. — Te fat binom domo. — Of pul labof domo bukis mödik. — Of-pul labof te buki bal e peni bal. — Kiplad binom boblod obik? — No binom domo; te ji-boblod binof is. — Nök e ji-nök li-binoms id is? — Si, o söl obik, binoms is. — Nef obik labom kaedis mödik gudik. — Of-nef olik binof nog vemo yunik. — Lüfat omik binom vemo bäledik; binom flenikün e gudlikün. — Binom egelo saunik (Aibinom saunik).

Vokabs al plägasams.

3.

Dom, ház,
 ledom, palota.
 ludom, kunyhó,
 säl, terem,
 cemil, szobácska,
 lucem, benyiló,
 kuk, konyha,
 kukel, szakács,
 of-kukel, szakácsnö,
 kav, pince,
 läd, urnó,
 pötüt, éhség,
 litam, ablak,
 yan, ajtó,
 völ, fal,
 nuf, tető (háztető),
 lok, tükör,
 mag, kép,
 yeg, tárgy,
 bed, ágy,
 smabed, fészek,
 söf, nyugvó ágy, pamlag,
 din, tárgy, dolog,
 gad, kert,
 gadel, kertész,
 bim, fa,
 lubim, bokor, cserje.
 fluk, gyümölcs, termés,
 pom, gyümölcs,
 flol, virág,
 bled, levél, (falevél),
 pomagad, gyümölcsöskert,
 pomabim, gyümölcsfa,
 apod, alma,
 bün, körte,
 cel, cseresznye,
 plöm, szilva,
 nöt, dió,
 bil, sör,

vin, bor,
 flen, barát,
 yeb, fü.
 plad, piac, térség,
 veg, út,
 smaveg, ösvény, gyalogut,
 sab, homok, kavics,
 vob, munka,
 zif, város,
 pag, falu,
 kel, melyik,
 at, ez, emez.
 et, az, amaz,
 ot, ugyanaz.
 neb, mellett,
 su, rajta,
 nu, most,
 se, ki,
 len, rajta,
 ab, de,
 levemo, rendkívül,
 noe — soi, nemcsak — ha-
 nem szintén,
 lödön, lakni,
 golön, menni,
 sibirön, létezni,
 vobön, dolgozni,
 blinön, hozni,
 logön, látni,
 vilön, akarni,
 glünik, zöld,
 yelibik, sárga,
 ledik, vörös,
 vietik, fehér,
 kimik, milyen,
 difik, különböző,
 jönik, szép,
 lejönik, bájos, kedves,
 madik, érett,

svidik, édes,
züdik, savanyu.
löliko, teljesen, egészen,
tudel, ma,

yesdel, tegnap,
model, holnap,
pomodelo, holnapután.

4.

Flolagad, virágoskert,
flolabet, virágoságy,
lol, rózsa,
viol, viola, ibolya,
liäf, liliom,
smel, illat, szag.
köl, szín,
dlin, ital,
vat, viz,
milig, tej,
mileg, vaj,
kaf, kávé,
tied, thea,
jokolad, csokoládé
flad, palack,
bovil, csésze,
göled, reggeli,
zendelafid, ebéd,
vendelafid, vacsora,
gödel, reggel,
zendel, dél,
vendel, estve,
zib, étel,
bod, kenyér,
fömad, sajt,
sal, só,
pep, bors,
leül, olaj,
vinig, ecet,
of-dünel, szolgáló,
tim, idő,
kristad, kristály,
fonad, kút,
dil, réz, darab,
jueg, cukor,
düp, óra,
laf, fél,
lafik, fele,

votiks, mások,
sembal votik, más valaki-
yulibik, kék,
lesumik, kellemes,
sotimo, néha, hébehóba,
klülik, tiszta,
flifik, friss,
kösömo, rendszeren,
löfik, kedves,
nulüdik, tápláló,
ko, val (ha „o“ követi,
akkor ke; pl. ke ob,
velem),
plo, ért,
al, hoz, hez, höz,
fa, -tól, -től,
jü, ig,
ba, za, körülbelöl, talán,
vöno, ezelött,
if, ha,
vo, való,
pluo, inkább, annyival in-
kább,
tu, tui, tólságos,
kanön, hatni, birni képes-
nek lenni,
valadön, várni,
getön, megtartani, eltartani,
müjön, kényszerülni,
dlinön, inni,
begön, kérni,
givön, adni,
danön köszönni,
bizugön, többrebecsülni,
löfön, szeretni,
blinön, hozni,
deblinön, előhozni,
pladön, állítani,

jinön, látszani, fényleni,
tündökölni
mägön, kívánni, akarni,
gödelo, reggelen,

zendelo, délben,
vendelo, estve,
neito, éjjel.

Sugiv kilid

Dom onsik binom vemo gletik. — Cems limödik binoms is in dom onsik? — Is binoms cems gletik vel e cems smalik kil. — In ludom at binoms tel cemils tel. — In ledoms binoms säls, cems, cemils e lucems. — Kiplad binom kuk? — Kuk binom neb cem at. — Of-kukel binof-li nu in kuk? — No, o läd oba, of-kukel egolof in kavi. — Pötüt binom kukel gudikün. — In cem at binoms litams kil e yans tel. — Len völs labobs lokis e magis. — Yegs kimik binoms in cem? — In cem binoms: beds, tabs, stuls, bogs, loks, mags, söf e fön; ab sibirinoms nog dins difik in cem sembal. — Neb dom obsik labobs gadi gletik e levemo jönik. — In gad vobom gadel. — Gad olsik binom gletikum, ka obsik. — Li-labols pomagadi? — Si, o flen obik, labobs pomabimis mödik. — Pomabimis kimik labol in gad ola? — Labob apodabimis, bünabimis, celabimis e plömabimis. — In gad flena omik binoms bims, lubims, yebaplads e smavegs jönik ko sab vietik, us binoms i pomabims anik e kukagad smalik. — Cels at binoms-li madik? — Si, o söl obik, cels at binoms madik, binoms svidik; ab cels et no binoms gudik, binoms levemo züdik. — Liko lejöniks binoms fluks at! — Binoms fluks ot, kelis eblinom yesdel gadel obsik. — Bims valik at laboms nog bledis glünik; ab lubims et binoms ya löliko yelibiks. — Tudel ogolobs in gadi; ovobobs nis. — Model no obinob-domo. — Liko lejönik binom apod at ledik!

Látta ön már a mi gyümölcsöskertünket? — Nem, asszonyom, még nem voltam ott (abban). — Otthon fog ön ma dolgozni? — Igen, uram, nekem sok dolgom van

a pincében, gyümölcsöskertben és a konyhakertben. — Kertész ön? — Igen, barátom. — Ezeken a fákon sok fészek van. — Hova megy ön ma? (Hová fog ön ma menni?) — Férfitestvérem házába fogok menni. — Hol lakik az ön uraöcscse? (Testvére). — A városban lakik, de most abban a faluban lakik. — Érettek már ezek a cseresznyék? Igen, azok érettek; de ezek a szilvák még nem érettek; még ezek zöldek. — Miféle tárgya van itt önnek? — Egy kis tüköröm van itt nekem. — Hány ablaka van ennek a teremnek? — Húsz ablaka és öt ajtaja van neki. — Sok kép van a falon? — Sok szép és nagy képek vannak a falon; hanem a teremben szintén sok zöld bokrocska és fácska, valamint bájos virágok vannak. — Elhozta a kertész a virágokat és az almákat? — Igen, ő nem csak virágokat és almákat hozott, hanem körtéket és diókat. — Ezeknek a fáknak a levelei már sárgulnak (sárgákká lesznek). — Azoknak a fáknak még zöld levelei vannak. — Menjünk ma a faluba, ott sok szép házacska és kertecske van. A házacskáknak fehér falaik és piros fedeleik vannak. — A kert ösvényei fehér homokból vannak. — Éhesek vagytok már? — Akartok enni? — Menjetek a konyhába! — Hozz sört és bort a pincéből!

Sugif folid.

Kiplad binom flolagad olik? — Flolagad obik binom neb pomagad. — Li-labons flolis mödik in flolagad onsik? — Si, o söl oba, labob flolis lemödik; labob lolis violis, liäfis e votikis flolis mödik. Lols, viols, e liäfs laboms smeli lesumik, e flols an no laboms smeli, ab lejöniki köli. — Kimik binom köl lola? — Lols an binoms ledik ed ans binoms vietik. — Bil gudik binom saunik, milig binom saunikum; ab vat binom dlin saunikün. — Milig binom dlin gudikün plo cils. — Dlinob egelo miligi al göled, e fat obik dlinom tiedi u kafi. — Sotimo getobs i tiedi

u kafi — Vat binom-li klülik? — Si, binom so klülik as kristad. — Vat at binom klülikum, ka se fonad obsik. — Begob onsi, givonsöd obe gläti vata! — Li-vilons gläti miliga u bila? — No, danob onse; bizugob gläti vata at gudikün. — Löfob vati gudik pluo, ka dlini sembal votik. — Milig no binom so flifik, ka vat. — Deblinolöd fladi vina se kav, e blinolöd obes i glätis fol. — Nu blinolöd tabi e stulis fol in gadi e pladolöd vini e glätis su tabi — Lik binom vin? — Vo! binom vemo gudik. — Jinom obe binön tu züdik. — Givonsöd obe dili juega. — Vin züdik binom badik; ab bil züdik binom nog badikum; binom dlin badikün. — Li-egöledol tudel? Li-ezendelafidons? — Kitim ovendelafidons? — Döp jöl e lafik. — Kisi odlinons al vendelafid? — Odlinob bovili tieda. — Blod olik, no ädlinom-li tudel jokoladi al göled? — No, o flen oba, ädlinom tiedi e model odlinom kafi. — Vöno idlinom blod obik egelo miligi al göled. — Ji-blod ola idlinof i vöno miligi, u li-no? — Si, dlinof i nu nog egelo miligi e binof saunikum, ka blod obik. — Of-kukel äbli-
nof glätis kil ed äpladof otis su tabi et.

Jobb szeretem a vizet a bornál (előbbre teszem a vizet a bornál.) — Mit iszik rendesen? — Délben rendesen egy kis (valami) bort iszom és este sört. — A tej táplálóbb mint a viz. — Itt van egy pohár sör, igyál, ha kell (akarsz). — Jobb szeretem a jó bort, mint a sört. — Nincs itt-hon kenyertnk. — A cselédnek kenyeret kell hozni. — Kérlek, kedves anyám, adj nekem egy (kis) vajaskenyere-
ret, nagyon ehethném (éhes vagyok). — Most nem kap-hatsz vajaskenyeret, várnod kell a reggelizésig. — Egye meg ez a sajtot; jó (ő jó). — Az asztalon vannak: só, bors, olaj és ecet. — Elhozta már a szolgáló az étele-
ket? — Nem, édes, (kedves) anyám, a cseléd még mindig a konyhában van. — Micsoda ételeket szeret ön? — Én minden tápláló eledelt (ételt) szeretek. — Ez a oor sava-
nyu, mint az ecet. — Ne igya meg, nem egészséges. —

Adjon nekem egy darab kenyeret. — Igazán ez az üveges sör nagyon jó. — Hol vannak a sörös üvegek? — Nincsenek a pincében? — Igen, uram. — Ön úgy látszik jobban szereti a bort a sörnél? — Otthon rendszeren bort iszom vízzel. — Jöjjön velem a pincébe; ott igen jó borok vannak. — Én nem mehetek önnel; nincs időm. — Kitől kapta ön ezeket a kedves virágokat? — Barátom adta azokat nekem. Az ön barátjának virágoskertje van? — Igen, uram, ő nagy virágbarát (kedvelő.)

Ötödik levél.

(A harmadik és negyedik feladvány megfejtése.)

Harmadik feladvány.

Az ön háza igen nagy. — Hány szoba van itt az ön házában? — Itt hét nagy szoba van és három kis szoba. — Ebben a konyhóban csak két kis szobácska van. — Palotákban vannak termek, szobák, szobácskák és benyilók. — Hol van a konyha? — A konyha e mellett a szoba mellett van. — A szakácsné most a szobában van? — Nem, asszonyom, a szakácsné a pincébe ment. Az éhség a legjobb szakács. Ebben a szobában van három ablak és két ajtó. — A falakon vannak nekünk tüköreink és képeink. — Micsoda tárgyak vannak a szobában? — A szobában vannak: ágyak, asztalok, székek, szekrények, tükörök, képek, pamlag és kályha (kemence); de még különböző dolgok vannak valamely szobában. — A mi házunk mellett van nekünk egy nagy és rendkívül szép kertünk. — A kertben dolgozik a kertész. A ti kertetek nagyobb mint a mienk. — Van nektek gyümölcsös kertetek? — Igen, barátom, nekünk sok gyümölcsfánk van. — Miféle gyümölcsfáid vannak neked kertedben? — Vannak nekem almafáim, körtefáim és szilvafáim. — Az ő barátjának kertjében vannak fák, cserjék, pázsitos terek és szép ösvények fehér homokkal; van ott néhány gyümölcsfa is és egy kis konyhakert. — Érettek ezek a cseresznyék? — Igen, uram, ezek a cseresznyék érettek, (ők) édesek; de amazok a cseresznyék nem jók, (ők) rendkívül savanyuak. — Mily gyönyörűek (bájosak) ezek a gyümölcsök! — Ezek ugyanazok a gyümölcsök, melyeket kertészünk

tegnap hozott. — Mindezeknek a fáknak még zöld leve-
lük van, hanem azok a bokrok már egészen sárgák. —
Ma a kertbe megyünk; mi (abban) dolgozni fogunk. —
Holnap nem leszek itthon. — Milyen szép ez a piros alma!

Li-elogens ya pomagadi obsik? — No, o lād oba,
no äbinob nog nis. — Li-ovobons tudel domo? — Si,
o söl oba, labob vobi mödik in kav, in pomagad ed in ku-
kagad. — Li-binons gadel? — Si, o flen obik! — Su
bims at sibirons smabeds mödik. — Kipladi ogolons tudel?
— Ogolob ini dom bloda obik. — Kiplad lödom söl blod
onsik? — Älödom in zif, ab nu lödom in pag et. — Cels
at binoms-li ya madiks? — Si binoms madik; ab plöms
at no binoms nog madik; binoms nog glüniks. — Yegi
kimik labons is? — Labob loki smalik. — Limödikis
litamis labom säl at? — Labom litamis tels e yanis lul.
— Li-binoms mags mödik len völs? — Len völs sibi-
noms mags mödik e gletik; ab binoms i lubims glünik,
mödik e bimils e fols lejönik in säl. — Gadel eblinom-li
folis ed apodis? — Si, äblinom noe folis ed apodis, soi
bünis e nötis. — Bleds bimas at vedoms ya yelibiks. —
Bims et laboms nog bledis glünik. — Golobsöd tudel in
pagi; us binoms domils jönik, mödik e gadils! — Domils
laboms völis vietik e nufis ledik. — Smavegs in gads
binoms se sab vietik. — Li-labols ya pötüti? — Li-vilols
fidön? — Gololsöd in kuki. — Blinolöd bili e vini se kav.

Negyedik feladvány.

Hol van a te virágos kerted? — Az én virágos ker-
tem a gyümölcskert mellett van. — Sok virága van
önnek virágoskertjében? — Igen, uram, nekem igen sok
virágom van; nekem vannak rózsáim, ibolyáim, liliomaim
és sok más virágom. — A rózsáknak, violáknak és liliomok-
nak kellemes illatuk van, és néhány virágnak nincs illata,
de bájos színezete. — Milyen a rózsza színe? — Néhány
rózsza piros és néhány meg fehér. — Jó sör egészséges,
tej egészségesebb; de a víz a legegészségesebb ital. —

A tej legjobb ital a gyermekeknek. — Én mindig tejet iszom reggelire, és atyám theát vagy kávéét iszik. — Néha mi is kapunk theát vagy kávéét. — Tiszta a víz? — Igen, olyan tiszta, mint a kristály. — Ez a víz tisztább mint (az) a mi kutunkból. — Kérem önt, adjon (ön) nekem egy pohár vizet! — Akar ön egy pohár tejet vagy sört? — Nem, köszönöm önnek; inkább iszom (elébe teszem) egy pohárral ebből az igen jó vizből. — Jó vizet jobban szeretek, mint bármily más italt. — A tej nem oly friss, mint a víz. — Hozz fel egy üveg bort a pincéből és hozz nekünk négy poharat is. Most hozz egy asztalt és négy széket a kertbe és tedd a bort és az üvegeket az asztalra. — Milyen a bor? — Igazán nagyon jó. — Nagyon savanyúnak tetszik nekem. — Adjon nekem egy darab cukrot. — Savanyú bor rossz; de savanyú sör még rosszabb, az a legrosszabb ital. — Reggeliztél ma már? — Evett ön ebédet? (Ebédelt ön már?) — Mikor fog vacsorálni? 8 és $\frac{1}{2}$ órakor. — Mit fog ön vacsorához inni? — Én egy csésze theát iszom. — Fiutestvéred nem csokoládét ivott ma reggelire? — Nem, barátom, ő theát ivott és holnap kávéét fog inni. — Fivérem ezelőtt mindig tejet ivott reggelihez. — Nőttestvéred is tejet ivott ezelőtt vagy nem? — Igen, ő még most is mindig tejet iszik és egészségesebb, mint fiutestvérem. — A szakácsné három poharat hozott és arra az asztalra tette őket.

Bizugob vati vine. — Kisi aidlinons (Aorist). — Dlinob kösömo (aidlinob zendelo bosi vina e vendelo bili. — Milig binom nulüdikum, ka vat. — Is binom glät bila, dlinolöd, if mägol. — Löfob vini gudik plu, ka bili. — No labobs bodi domo. — Of-dünel mütof blinön bodi. — O mot löfik, begob oli, givolöd obe milegabodi; binob vemo pötütik. — No kanol nu getön milegabodi; mütol valadön jü göled. — Fidonsöd fömadi at; binom gudik. — Su tab binoms: sal, pep, leül e

vinig. — Of-dünel eblinof-li ya zibis. — No, o mot löfik, of-dünel binof nog egelo in kuk. — Zibis kimik löfons? — Löföb zibis valik nulüdikis. — Vin at binom züdik, äs vinig. — No dlinonsöd omi, no binom saunik. — Givonsöd obe dili boda. — Vo! Fladabil at binom legudik (gudikün, vemo gudik). — Kiplad binoms bilaflads? — No li-binoms in kav? — Si, o söl oba! — Jinons bizugön vini bile (Jinos, das bizugons vini bile). — Kösömo dlinob (aidlinob) domo vini ko vat. — Golonsöd ke ob in kavi; us binoms vins gudikün. — No kanob golön ke ons; no labob timi. — Fa kim ägetons flolis at lejönik (lejönikis). — Flen obik ägivom omis obe. — Flen onsik labom-li flolagadi? — Si, o söl oba; binom flen gletik flolas (binom flolasflen gletik.)

Vokabs al plägasams.

5.

Nim, állat,
domanim, háziállat,
lejeval, csödör,
jeval, ló, paripa,
ji-jeval, kanca,
viejeval, szürke,
bläjeval, fekete,
lexol (xoil), bika.
xol, ökör,
ji-xol, kun, tehén,
dog, kutya,
kat, macska,
golad, bakkecske,
jip, kos,
liäm, bárány,
cuk, zamár,
mug, egér,
böd, madár,
bödem, szárnyas,
gok, kakas,
gan, gunár,
dök, gácsér,
svan, hattyu,

pejin, himgalamb,
stor, gölya,
sval, fecske,
sper, veréb,
laud, pacsirta,
galit, fülemüle,
sukem, kiséret,
kub, fiókák,
göb, fark,
lulak, tó,
kanit, ének, dal,
kanitaböd, dalosmadár,
tevakböd, vándormadár,
lapinanim, ragadozó állat,
lapinaböd, ragadozómadár,
fitanimaf, halemlös,
sök, rovar,
flitaf, légy,
cäf, bogár,
pab, pillangó,
pup, báb,
lupab, hernyó,
bien, méh,

fum, hangya,
 vum, féreg,
 snel, csiga,
 snek, kigyó,
 'uit, osztriga,
 nimaf, emlős,
 nuda'on, szarvorru,
 nelfan, elefánt,
 foxaf, róka,
 ludog, farkas,
 naval, narval, (emlőscet)
 frog, béka,
 gil, sas,
 gilor, kondor, grifkeselyű,
 lül, bagoly,
 flin, pintyöke,
 plaud, eke,
 lain, gyapju,
 bölad, teher,
 yeb, fű,
 sigayeb, széna,
 yöb, lóhere,
 zab, zab,
 mit, hús,

fot, erdő,
 zugön, húzni,
 blünön, szállítani,
 gebön, felhasználni,
 jepön, megőrizni,
 fanön, megfogni,
 polön, vinni,
 lufidön, falni, enni,
 kanitön, énekelni,
 nosön, lenyelni,
 logön, látni,
 klödön, hinni,
 bi, mert,
 de, tól, töl,
 eko, no lásd!
 e lemánikos, sat.
 nobik, nemes,
 pöfödik, hasznos,
 dämik, ártalmas,
 fiedik, hü,
 dobik, hamis, ál,
 teldik, némelyik,
 dutik, szorgalmas,
 somo, olyan módon,

6.

Kop, test,
 tikäl, szellem,
 men, ember,
 kap, fej,
 flom, homlok,
 logod, arcúlat,
 'el, haj,
 balib, szakál,
 log, szem,
 lil, fül,
 nud, orr,
 mud, száj,
 tut, fog,
 lineg, nyelv,
 nökeb, nyak,
 cig, arc, kép,
 cav, torok, száj (állat.)
 guk, ing,

gug, gége,
 gugap, gégefő,
 cün, áll,
 jot, váll,
 lam, kar,
 fleg, csukló,
 lamafleg, könyökesukló,
 lam löpik, felső kar,
 lam foik, alsó kar,
 nam, kéz,
 fined, ujj,
 bigafined, hüvelykujj,
 jonafined, mutatóujj,
 zenodafined, lefined, közép-
 sőujj,
 linafined, nevetlenujj,
 smafined, kisujj,
 leun, csipő.

kien, térd,
fut, láb,
taon, sark,
finap, nagyujj,
blöt, mell,
viraskölüm, gerinccsont,
bäk, hát,
nogan, szerv,
sien, érzék,
logasien, látérezék,
lilasien, hallásérezék,
smekasien, izlésérezék,
smelasien, szaglászérezék,
senasien, tapintászérezék,
sienastum, érzékeszköz,
det, jobb kéz,
nedet, bal kéz,
logön, látni,
lilön, hallani,
smekön, izlelni,
smelön, szagolni,
senön, érezni,
bemufön, érinteni,
finedön, megtapintani,
vobön, dolgozni,
golön, menni,

jonön, mutatni,
nemön, nevezni,
sagön, mondani,
pükön, beszélni,
gepükön, felelni,
noel, petidöl, tudós,
lim, tag,
dil, rész,
köl, szín,
blonik, barna,
blönik, szöke,
blägik, fekete,
gedik, szürke,
difik, különböző,
muflik, mozgékony,
beno, helyesen, jól,
benö! jól van! (bravo).
patiko, különösen,
fälo, tovább,
uf — ud, vagy — vagy,
plidik, tetszetős,
veütik, lényeges, fontos,
kel, melyik,
tän, aztán, akkor,
dub, által,
va, vajjon.

Sugiv Iulid.

Domanime valik binoms vemo pöfüdiks. — Jevals zugoms plaudi; ji-xols (kuns) e ji-golads blünoms obes miligi; lexols e xols blünoms miti. — De jips e de ji-jips gebobs laini; dogs jepoms domis; kats fanoms mugis e cuk polom böladis. — Jeval binom nim nobik e pöfüdik. — Nims kimik binoms domanims? — Domanims binoms: jevals, lexols, xols, kuns, jips e ji-jips, golads e ji-golads, liäms, dogs kats e l. (e lemänikos). — Kisi lufidoms jevals e kuns? — Lufidoms yebi, sigayebi e zabi. — Ji-kat obsik efanof yesdel mugis tel. — Kat olsik fanom-li i mugis? — No kanom fanön mugis bi nonikis labobs in dom obas. — Dogs binoms nims fiedik, ab kats binoms nims dobik. — Pal onsik labom-

li jevalis? — No, o flen oba, pal oba no labom jevalis; ab nők oba labom viejevali e bläjevali. — In gad flena, obik binom lulak gletik, e nis binoms gans e döks mödik; ab i svans an binoms us. — Li-labol pejinis? — Si, o flen oba, labob pejinis e ji pejinis. — Su nuf doma obas binom smabed storas. — In gad at si-binoms kanitaböds mödik. — Böds teldik nosoms sökis e vumis. — Eko, domagok kömom ko sukem omik! — Sval e sper binoms vemo pöfödik, bi nosoms sökis mödik. — Biens e fums binoms nims levemo dutiks. — Motel obas binom flen gletik bienas; labom bienadomis tels in gad oma. — Se lupab vedom pup, e se pup vedom pab. — In lulaks binoms fits, in fots binoms foxafs, ludogs e lapinanimis votik. — Li-elogols ya nuda'oni? — Si, o söl oba, elogobs nuda'oni, nelfanis, snekis gletik, giloris e gilis votik in nimasgad gletik. — Lüls binoms lapinaböds. — Naval binom fitanimaf. — Kisi lufidoms lüls? — Lüls lufidoms mugis e bödilis.

Hány lova van a fiutes tvérednek? — Férfitestvéremnek négy lova van: két szürke és két fekete. — Van-e egér a pincétekben? — Igen, barátom, a mi pincénkben nagyon sok egér van. — Nincs macskátok? — Igen, nekünk két macskánk van, de azok nem fognak egereket. — A macskák a pincében vannak? — Nem, a szobában vannak azok. — Oly módon nem birnak egeret fogni. — Sok szárnyasa van anyádnak? — Igen, neki vannak tyukjai, kacsái, libái. — Mely állatok emlősök? — A kutya, macska, ló, tehén, juh, szarvorrú és az elefant emlősök. — Miféle állat a narval? — A narval halemlős-állat. — Mely állatok rovarok? — Rovarok a bogarak, pillangók, legyek, hangyák és méhek? — Látod a verebeket azon a fán? — Igen, látom azokat. — Hány az a veréb? — (Azt) hiszem, hogy tizenöt. — Hasznosak a verebek? — Ők hasznosak is, ártalmasok is. — Ettél már osztrigákat? — Nem, én nem tudom (azokat) megenni. — Jobban szereted a

halakat az osztrigáknál? — Én nem eszem sem a halakat, sem az osztrigákat. — Milyen madár a bagoly? — A bagoly ragadozó madár. — A pinyöke is ragadozó madár? — Nem, a pinyöke éneklő madár. — Micsoda madarak a pacsirták és a fülemülék? Azok is éneklő madarak. — Láttál te már golyákat? — Igen nekünk (nálunk) golyafészek van a háztetőn. — A golyák és fecskék vándormadarak. — Némely madarak fészkekben költenek.

Sugiv mälid.

Li-kanons obe jonön dilis difik kopa onsik? — Si, o söl oba, kanob osi. — Kiplad binom kap onsa? — Is binom. — Limödikis sienastumis (sienanoganis) labom men? — Men labom sienanoganis lul; ats binoms; logasien, lilasien, smekasien smelasien e senasien. — Benö! Egeptükons beno. — Nemonsöd obe nog dilis votik kopa menik. — Men labom kapi bal, logis e lilis a tel, nudi e mudi; in mud binoms lineg, tuts e guk; fálo labom nökebi, gugi ko gugap, blöti e bäki, lamis, namis ko fineds e futis ko finaps. — Liko panemoms: fineds deta onsik? — Fineds lul nama alik panemoms: bigafined, jonafined, zenodafined (lefined), linafined e smafined, u fined smalik. — Sagonsöd obe plidiküno, kimiks flegs binoms veütiküns? — Flegs veütikün binoms; jotafleg, lamafleg, namafleg, finedaflegs, leunafleg, kienafleg, futafleg e finapaflegs. — Sibirinoms ab nog flegs in viraskölüm, dub kels kap, nökeb e bäk vedoms muffiks. — Köli kimik laboms 'els? — 'Els binoms uf blöniks, ud bloniks, ud blägiks, ud lediks; ab sotimo binoms i vietiks, u gediks. — Ko guk e ko lineg smekobs, ko logs logobs, ko nud smelobs, ko lils lilobs e ko kop votik, ab patiko ko fineds, senobs, — Ko nams vobobs e ko futs golobs. — No li-sibirinoms i mens, kels voboms ko tikäl? — Si, o fat oba, ats binoms nolels (petidöls). — Benünö!

Milyen szemei vannak a te nőtestvérednek? — Barna vagy fekete szemei vannak neki? — Neki fekete szemei és szőke haja van. — Hány csuklója van minden ujjnak? — Minden ujjnak van három csuklója; de a hüvelykujjnak csak kettő van. — A homlok a gondolatok háza; a világnyelvben gondolatháznak is hívják. — Tapintsd meg ujjaiddal ezt a tárgyat; érzed? — Igen, én érzem azt. — Hallod a fülemüle szép énekét? — Igen, én hallom azt. — Mit feleltél unokatestvérednek? — Azt feleltem neki, hogy én hozzámegyek. — Mit dolgozik a szakácsné a konyhában? — Kávét főz nekünk reggelire. — Nevezd meg nekem néhány virágot. — Kertünkben vannak: violák, liliomok, rózsák és más szép virágok. — Légy oly szives és adj nekem egy pohár vizet. — Nem akarsz bort inni? — Nem, nekem nem kell. — Mit mutattál te ma az atyának? — Mutattam neki a gyümölcsöket, melyeket a kertész hozott. — A fej egyik leglényegesebb része az emberi testnek. — Mit fogsz még tovább is dolgozni? — Én feladványaimat meg fogom mutatni atyámnak, és akkor a kertbe fogok menni. — Nagyatyámnak (apáról) fehér szakála van, nagybátyámnak barna és fiutestvéremnek meg fekete szakála van. — Milyen szakála van unokatestvérednek? — Neki vörös szakála van. — Kitől vannak neked ezek a szép könyveid? — Fiutestvéremtől (vannak azok nekem). — Hova mégis most te? — Most az iskolába megyek és azután haza fogok jönni.

Hatodik levél.

(Az ötödik és hatodik feladvány megfejtése.)

Ötödik feladvány.

Minden házi állat hasznos. — A lovak huzzák az ekét; a tehenek és kecskék tejet szolgáltatnak; a bikák és ökrök húst szolgáltatnak. — A kosoknak (tól) és juhoknak (tól) gyapját használjuk; a kutyák őrzik a házat, a macskák fogják az egeret és a szamár terheket visz. — A ló nemes és hasznos állat. — Micsoda állatok háziállatok? — Háziállatok: a lovak, bikák, ökrök, tehenek, kosok és juhok, a bakkecskék és a kecskék, a bárányok, kutyák, macskák stb. — Mit esznek a lovak és a tehenek? — füvet, szénát és zabot. — A mi macskánk tegnap két egeret fogott. — A ti macskátok is fog egeret? — Nem foghat egereket, mert nekünk a mi házunkban nincsenek. — A kutyák hű állatok, de a macskák álnok állatok. — Vannak az ön szüleinek lovaik? — Nem, barátom, az én szüleimnek nincsenek lovaik; de nagybátyámnak van egy feketéje, meg egy szürkéje. — Barátom kertjében van egy nagy tó és abban van sok lud (többes) és sok kacska (több); de néhány hattyu is van ott. — Vannak neked galambjaid? — Igen, barátom, nekem vannak hímgalambjaim és galambjaim. — A mi házunk tején van egy gólyafészek. — Ebben a kertben sok éneklő madár van. — Némely madár rovarokat és férgeket pusztít. — A fecske és a veréb nagyon hasznos, mert (ők) sok rovarot elpusztítanak. — A méhek és hangyák különösen nagyon szorgalmas állatok. — Nagyatyánk nagy barátja a méheknek; neki husz méhkassa van kertjében. — A

hernyóból lesz a báb és a bábból lesz a pillangó. — A tavakban vannak halak, az erdőkben rókák, farkasok és más ragadozó állatok. — Láttatok már szarvorrut? — Igen, uram, a nagy állatkertben láttunk szarvorrut, elefántokat, nagy kigyókat, saskeselyüket és más sasokat. — A baglyok ragadozó madarak. — A narval halemlős állat. — Mit esznek a baglyok. — A baglyok esznek egereket és kis madarakat.

Jevalis limödik labom blod olik? — Blod oba labom jevalis fol: viejevalis tel e bläjevalis tel. — Li-labols i mugis in kav? — Si, o flen oba, in kav obas sibirinoms mugs lemödik. — No li-labols ji-kati? — Si, labobs jikatis tel; ab no fanofs mugis. — Li-labols ji-katis id in kav? — No, labobs ofis in cem. — Somo no kanofs fanön mugis. — Mot ola labof-li bödemi mödik? — Si, labof gokis, dökis e ganis. — Nims kimik binoms nimafs? — Dog, kat, jeval, kun, jip, nuda'on e nelfan binoms nimafs. — Nim kimik binom naval? — Naval binom fitanimaf. — Nims kimik binoms söks? — Söks binoms: cäfs, pabs, flitafs, fums e biens. — Li-logol speris su bim et? — Si, logob omis. — Limödiks spers binoms? — Klödob, das binoms balsekul. — Spers li-binoms pöfädik? — Binoms pöfädiks ed i dämiks. — Li-efidol ya 'uitis? — No, no, kanob omis fidön. — Li-bizugol fitis 'aites? — Fidob (aifidob) nonikis fitis e 'uitis. — Böd kimik binom lül? — Lül binom lapinaböd. — Flin li-binom i lapinaböd? — No, flin binom kanitaböd. — Böds kimik binoms lauds e galits? — Binoms i kanitaböds. — Li-elogol ya storis? — Si, labobs storasmabedi su nuf obsik. — Stors e svals binoms tevaböds. — Böds teldik kuboms in smabeds.

Hatodik feladvány.

Meg tudja ön mutatni nekem testének különböző részeit? — Igen, uram, meg tudom. — Hol van feje? — Itt van. — Hány érzékszerve van az embernek? — Az

embernek van öt érzéke; ezek: látásérvék, hallásérvék, szaglászérvék, izlésérvék és tapintászérvék. — Helyes! Ön jól felelt. — Nevezzen meg még az emberi testnek néhány részét. — Az embernek van egy feje, két szeme és két füle, egy orra és egy szája; a száiban vannak: a nyelv, fogak és iny; továbbá van nyaka, gégeje, gégefővel, mell és a hát, karok, kezek az ujjakkal és lábak lábujjakkal. — Hogyan hívják az ön jobb kezének ujjait? — Minden kéz ujjainak neve: hüvelyk, mutatóujj, közép-ujj, nevetlenujj és kisujj. — Sziveskedjék nekem megmondani, mely csuklók a leglényegesebbek? — A leglényegesebb csuklók: a vállcsukló (forgó), könyökesukló, kézesukló, ujjcsuklók, csipőcsuklók, térdcsuklók, lábcuklók és a lábujjcsuklók. — De vannak még csuklók a gerincoszlopban, melyek által a fej, nyak és hát mozoghatnak. — Milyen színe van a hajnak? — A haj vagy szőke, vagy barna, vagy fekete, vagy vörös; de néha fehér vagy szürke. — Inyünkkel és nyelvünkkel izlelünk, szemünkkel látunk, orrunkkal szagolunk, fülünkkel hallunk és az egész (más) testtel, de különösen az ajjakkal, tapintunk. — Kezeinkkel dolgozunk és lábainkkal járunk. — Nincsenek olyan emberek, kik szellemükkel dolgoznak? — Igen, atyám, azok a tudósok. — Nagyon jól van.

Logis kimik labof ji-blod ola? — Li-labof logis blonik u blägik? — Labof logis blägik e 'elis blönik. — Flegis limödik labom fined alik? — Fined alik labom flegis kil; ab bigafined labom te teli. — Flom binom dom tikas; in volapük panemom i tikasdom. — Bemufolöd ko fineds yegi at; li-senol omi? — Si, senob omi. — Li-lilol kaniti jönik galita? Si, lilob omi. — Kisi egeptükol kösele ola? — Ägeptükob ome, das okömob äl omi. — Kisi vobof of-kukel in kuk? — Kukof kafi al göled ple obs. — Nemolöd obe flolis an. — In gad obsik binoms: viols, liäfs, lols e flols votik jönik. — Binolöd (binolös) so plidik e givolöd obe gläti vata. — No li-vilol dlinön

vini? — No, vilob noniki. — Kisi äjonol tudel fate? — Äjonob ome flukis, kelis gadel eblinom. — Kap binom dil bal veütikün kopa menik. — Kisi fälo nog ovobol? — Ojonob nog sugivis oba fate e tän ogolob in gadi. — Fatel obik labom balibi vietik, nõk oba labom bloriki e blod oba labom balibi blägik. — Balibi kimik labom kösel ola? — Labom balibi ledik. — Fa kim labol bukis at jönik? — Labob omis fa blod obik. — Kipladi golol nu? (Kipladi binol nu golöl?) — Nu golob (binob golöl) ini jul e tän okömob äl domi.

Vokabs al plägasams.

7.

Pliem, eszköz, bútor,
 készlet,
 tabapliem, taböm, az
 asztali készlet,
 tabateg, abrosz,
 fok, villa,
 neif, kés,
 spun, kanál,
 kup, merökanál,
 fidaspun, evökanál,
 tiedaspun, theáskanál,
 kafaspun, kávéskanál,
 ken, kanna,
 tiedaken, theáskanna,
 bov, tál,
 bovil, csésze,
 tiedabovil, theáscsésze,
 smabov, lubov, tányér,
 juegabök, cukordoboz,
 salabök, sótartó,
 pepabüg, borstartó,
 mutinatub, mustártartó,
 vinigaflad, ecetesüveg,
 leülaflad, olajosüveg,
 zib, étel, étek,
 bül, pép, kása,
 glüned, zöldség,
 leräf, torma,

säläd, saláta,
 küg, uborka,
 fidaplan, kelkáposzta,
 peil, borsó,
 bon, bab, paszuly,
 lenitib, lencse,
 bubamit, marhahús.
 sup, leves,
 loet, pecsenye,
 lososit, kolbász,
 nög, tojás,
 meled, fánk, rántotta,
 palacsinta,
 bod, kenyér,
 melafit, tengerihal,
 rün, hering,
 taut, pizstráng,
 snekafit, angolna,
 klaf, rák,
 loet, tengerirák,
 sulüdafluk, déligyümölcs,
 zied, citrom,
 daet, datolya,
 fig, füge,
 juegils, cukorkák,
 dünan, szolga,
 loetön, sütni,

stömön, gőzben főzni,
 párolni,
 büdön, parancsolni,
 mekön, csinálni,
 mökön, elrendezni,
 läseitön, hozzátenni,
 säkön, kérdezni,
 sedön, küldeni,
 kidön, csókolni,

stimön, becsülni, tisztelni,
 vüdön, meghívni,
 zeladiko, zelado, bizonyos
 modelik, holnap, nap,
 ibo, mert (ibö, kérdö
 alak),
 viliko, örömet,
 sunum, inkább, hamarabb.

8.

Klotad, ruházat,
 klot, ruha,
 stof, kelme (ruhákra)
 stöf, anyag,
 telel, pár,
 lubegel, koldus,
 le'at, sisak,
 lu'at, sapka,
 gun, felöltö, kabát,
 mäned, köpeny,
 blötaklot, mellény,
 yäk, ujjas,
 blit, nadrág,
 but, csizma,
 juk, cipő,
 namateg, kesztyü,
 jit, ing,
 stog, harisnya,
 nöked, nyakkendő,
 nökebaklöf, nagykendő.
 pok, zseb,
 nudod, zsebkendő,
 'og, lyuk,
 mail, szem, kötésben; cso-
 kor,
 spatin, sétapálca,
 lin, gyűrű,
 pokaglok, zsebóra,
 stol, szalma,
 satin, selyem,
 lesatin, atlasselyem,
 lain, gyapju,
 bimalain, pam.at,

magab, gyöngy,
 golüd, arany,
 skit, bőr,
 liabastof, vászon,
 klöf, posztó,
 luklöf, rongy,
 ledaklöf, bíborposztó,
 jadet, napernyő,
 lömibad, esőernyő,
 gebön, alkalmazni, hasz-
 nálni.
 lönön, (vkhez) tartozni,
 sötön, kelleni, kénysze-
 rülni,
 fögetön, elfelejteni,
 pölüdön, elveszíteni,
 stogön, harisnyát kötni,
 jitön, inget varrni,
 getön, eltartani,
 lemön, megvenni,
 lemänik, maradék,
 nabik, szük,
 veitik, bő,
 lonedik, hosszú,
 blefik, rövid,
 ladlik, szivélyes,
 lulik, uj,
 säto, elegendő,
 fälo, további,
 lesi, úgybizony!
 zü, körül,
 äs sam, ä. s. pl. (például)
 et, amaz, it, maga,

Sugiv velid.

Binos nu tim zendelafida. — Sagonsöd dünane, das mökom-la tabi. — Kiplad binom tabateg gletik? — Is binom, o läd oba. — Pladonsöd lubovis su tabi e läseitionsöd spunis, neifis e fokis. — Atosi ya emekob. — Givonsöd nog glätis su tabi, fálo salaböki e pepabügi; i mutinatubi kanons givön su tabi. — Li-edeblihol ya viningafadi e leülafladi? — Si, o mot löfik! — Gololöd nu in kuki e säkolöd of-kukeli, va zibs ya binoms pekuköts. — Of-kukel äsagof, das sup, bubamit e glüned äbinoms-la pekuköl, ab loet no binom nog peloetöl. — Glünedi kimitik olabobs tudel? — Al bubamit olabobs fidaplani ed al ganaloet olabobs sälädi glünik e kugasälädi. — Is binom i bubamit pestömöl, en livilons bosí? — Danob onse gudiktüno, bizugob loeti at. — Flen oba esedom obe melafitis, losetis e 'uitis; if binons flen zibas som, ovüdob onsi al zendelafid modelik. — Kidob onse nami, o läd oba! — Senobok vemo pestimöl dub vüd onsa ed okömob zelado. — Is binoms daets, figs e juegils; blinonsöd omis blodile onsik. — Kisi olabobs vendelo al fidön? — Olabobs klafis, milegi e fömadi al fidön ed al dlinön olabobs bili e vini. — Givonsöd obe plidiküno tiedabovili. — Odlinons-litiedi? — Si, aidlinob tiedi vendelo. — Li-vilons sulüdaflukis an? — Si, begob onsi, givonsöd obe deatis anik.

Megenném levesemet, ha kanalam volna. — A marhahushoz jobb szeretnél (akarnál) tormát ecettel enni? — Ha mustárt kaphatnék, azt jobban szeretném a tormánál. — Fogsz kapni unokatestvéredtől tengeri halat és déligyümölcsöt? — Nem hiszem, hogy küldjön azt nekem. — Nőtestvéred nem akar almapépet enni? — Igen, ő akar azt enni, de nincs kanala. — Van még thea a theáskanában? — Igen, mert én még nem ittam belőle. — Ettél már? — Nem, köszönöm; nem ehetném (nem vagyok éhes). — Ma libapecsenyénk és sült kacsánk van. Meghívtad

már barátodat? — Fog jönni? — Ő bizonyosan el fog jönni estére. — A nagybátya hozott öcsémnek (fiutestvéremnek) és hugocskámnak cukorkákat és nekem is adott azokból. — Add az asztalra a kenyeret, sőtartót és bors-tartót. — Itt van öt villa, három kés és két kanál. — Hozzon még egy villát, három kést és négy kanalat. — Kitől kaptátok ezeket a kolbászokat? — Az ipam küldte azokat nekünk; igen jók. — Szeretnék palacsintát enni. — A szakácsné fog önnek palacsintát készíteni.

Sugiv jölid.

Tudel egetob klotadi nulik: egetob guni, blötakloti e bliti. — Li-elogons ya 'äti obik nuliki? — Si, o flea oba, elogob omi ya yesdel. — Kime lönom mäned at? — Mäned at lönom blode obik. — Juks onsa no li-binoms tu nabiks? — No, o söl oba, juks oba binoms säto veitiks. Äpölüdob nudodi obik ed i namategis oba. — No li-efögetons omis domo? — No, o ji-flen oba! — Givonsöd obe plidiküno jiti sembal votiki, bi jit at labom 'ogi gletik. — Stogs ola binoms i pe'ogöls. — Li-vilons maili at blägik u nöke di et? — Blinolöd obe nökebaklöfi vie-tik. — No li-elogols pokagloki e linis oba? — Si, etogobs omis lenu, binoms valik su penädatob onsik. — Läd at binof peklotöl ko lesatinaklot blägik e ko stola'ät yeli-bik; labof magabis zü nökeb ofa e polof jadeti satinik in det ofik. Klotads pamekoms se stofs difik äs sam: se lia-bastof, se lain e bimalain (kotin), se klöf, se satin e lesa-tin; fälo pageboms nog: skit, stol e stöfs mödik votik. — Buts binoms pemököl se skit e juks binoms pemököl se lain u satin ud i se skit. — Oglob tudel in zifi ed olemob obe mänedi veitik e lömibadi. — Olemonsok-li lö-mibadi ledaklöfik? — Binob lemöl obe lömibadi se satin blägik. — Li-labol spatini an? — Si! — Lugivolöd obe spatini sembal, bi obiki äfögetob domo.

Kié ez a három pár kesztyű? — Egy pár az enyém és két pár a nőtestvéremé. — Melyik ez urak közül az ön testvére? — Az, a melyiknek sapka van a fején, az én testvérem, és amaz a szalmakalappal unokatestvérem; a többi urak a mi jó barátaink. — Ma új csizmát kaptam; de nem használhatom, mert nagyon szűkek és rövidek. — Adjon nekem egy másik kabátot, ezen lyuk van. — A köpenyt is hozzam? — Igen, hozza a köpenyt, a selyem nyakkendőt és egy fehér zsebkendőt! — Ez a koldus nagyon rosszul van öltözve; testén rongyok vannak és csizmái merő lyukasok. — Add oda neki ezeket az ócska (öreg) ruhákat és egy pár ócska csizmát. — A koldus szívélyesen köszöni önnek az ajándékozott ruhákat. — Nem éhes ő szintén? — Mond meg a szakácsnénak, adjon neki levest meg kenyeret. — Nőtestvérem három pár gyaljuharisnyát ajándékozott nekem, melyeket ő maga készített. — A te nőtestvéred nagyon szépen köt; ingeket is tud varrni? — Minden bizonynyal.

Hetedik levél.

(A hetedik és nyolcadik feladvány megfejtése.)

Hetedik feladvány.

Most már ebéd ideje van. — Mondja meg az inasnak, hogy készítse el az asztalt. — Hol van a nagy abrosz? — Asszonyom, itt van. — Rakja a tányérokat az asztalra és tegye hozzájuk a kanalakat, késeket és villákat. Azt már megtettem. — Adjon még poharakat az asztalra, azután a sótartót és a borstartót; a mustárdo-bozt is felteheti az asztalra. — Előhoztad már az ecetes üveget és az olajosüveget? — Igen, édes anyám! — Menj most a konyhába és kérdezd meg a szakácsnét, hogy az ételek megfőttek e már? — A szakácsné azt mondja, a leves, marhahús és a főzelék már meg volna főve, de a pecsenye még nem sült meg. — Milyen főzelékünk lesz ma nekünk? — A marhahúshoz lesz nekünk kelkáposztánk és a lúdpecsenyéhez lesz salátánk és uborkasalátánk. — Itt van párolt marhahús is; tetszik önnek (akar) belőle? — Köszönöm szépen, jobban szeretem ezt a pecsenyét. — Barátom küldött nekem tengerihalat, tengerirákot és osztrigát; ha ön barátja az ilyenféle ételeknek, meg fogom önt a holnapi ebédre hívni. — Csókolom kezét nagysád (asszonyom)! Nagyon megtisztelve érzem magamat meghívása által, bizonyosan el fogok menni (jönni). — Itt vannak datolyák, fügék, cukorkák, vigye el (hozza) azokat öcsésének. — Mi lesz nekünk estére enni? — Rák, vaj és sajt lesz enni, és inni bor és sör. — Adja ide, kérem, a theáscsészét. — Fog ön theát inni? — Igen,

én theát szoktam este inni. — Tetszik néhány déligyümölcs? — Igen, kérem önt, adjon nekem néhány datolyát.

Äfidoböv supi obik, if älabob-la spuni. — Li-fidol-la vilikumo leräfi ko vinig al bubamit? — If äkanob-la labön mutini, äbizugoböv oti leräfe. — Li-ogetol fa kösel ola melafitis e sulüdaflukis? — No klödob, das osedom obe anikis. — Ji-blod olik, no vilof-li fidön apodabüli? — Si, vilof, omi fidön, ab no labof spuni. — Li-binom nog tied in tiedaken? — Si, ibo nog noniki edlinob. — Li-efidol ya ibö? — No, danob; no binob pötütik (pötütöl). — Tudel labobs ganaloeti e dökis peloetöl. — Li-evüdol ya fleni ola? — Li-okömom? — Zelado okömom vendelo. — Nök äblinom blodile e ji-blodile oba juegilis ed ägivom en id obe. — Givolöd bodi, salaböki e pepabügi su tabi. — Is binoms te foks lul, neifs kil, e spuns tel. — Blinonsöd nog foki bal, neifs, kil e spunis fol. — Fa kim labols losositis at? — Lüfat oba esedom omis obes; binoms gudikün. — Fidob-la viliko meledis. — Of-kukel omökof onse meledis.

Nyolcadik feladvány.

Ma új öltözéket kaptam; kaptam kabátot, mellényt és nadrágot. — Láttá ön már új kalapomat? — Igen, barátom, már tegnap láttam. — Kié ez a köpeny? — Ez a köpeny fiutestvéremé. — Nem nagyon szűkek az ön cipői? — Nem, uram, az én cipőim elég tágak. — Elveszítettem zsebkendőmet és keztyűimet. — Nem felejtette őket otthon? — Nem, barátnőm! — Adjon nekem kérem, más inget, mert ezen az ingen egy nagy lyuk van. — A te harisnyáid is lyukasak. — Tetszik önnek ez a fekete csokor, vagy amaz a nyakkendő? — Hozd nekem a fehér nyakkendőt. — Nem láttátok zsebórámat és gyűrűimet? — Igen, mi éppen most láttuk, mind ott

vannak az ön iróasztalán. — Ez az urnő fekete atlasz ruhában van öltözködve sárga kalappal; gyöngyök vannak nyaka körül és selyem napernyőt tart (visel) jobb kezében. — Az öltözékeket különféle szövetekből készítik, pl. vászonból, gyapjúból és pamutból, posztóból, selyemből és atlaszból; továbbá használnak még: bőrt, szalmát és sok más anyagot. — A csizmákat bőrből készítik, és a cipők gyapjúból vagy selyemből vagy bőrből is készülnek. — Én ma a városba fogok menni és egy bő köpenyeget meg egy esőernyőt fogok venni. — Biborvörös posztó-esernyőt fog ön magának venni? — Fekete selyem esernyőt akarok venni éppen. — Van neked néhány sétapálcád? — Igen. — Kölesönözz nekem egy sétapálcát, mert én az enyémet otthon felejtettem.

Kime lönom s telels at kil namategas. — Teled bal lönom obe e telels tel lönom s ji-blode obik. — Kiom (kimik) atas sölas binom blod onsa? — Ut, kel polom lu'ati su kap binom blod oba ed et ko stola'at binom kösel obik; lemäniks söls binoms flens obas gudik. — Tudel ägetob butis nulik; ab no kanob omis gebön, bi binoms nabikün e blefikün. — Givonsöd obe guni votik, at labom 'ogi — Sötob-li blinön i mänedi? — Si, blinonsöd mänedi, nöked i satinik e nudodi vietik. — Lubegel at binom badiküno peklotöl; labom te luklöfis len kop e but s oma binoms löliko pe'ogöls. — Givolöd ome klotis at bäledikis e teleli butas bäledik. — Lubegel danom onse ladliküno plo kots pelegivöl. — No binom-li i pötütöl (pötütik)? — Sagolöd of-kukele, das givof-la ome supi e bodi. — Ji-blod oba älegivof obe telelis kil stogas lainik, kelis of it emökof. — Ji-blod ola stogof jöniküno; li-nolof i jiton? — Lesi!

Vokabs al plägasams.

9.

Namun, mesterség, ipar,
 glun, talaj,
 golüdik, arany(ból),
 tat, állam,
 lekan, művészet,
 nol, tudomány,
 flolön, virágozni,
 läb, szerencse,
 velat, igazság,
 alik, mindenik,
 nolel, petidöl, a tudós,
 tän, aztán,
 vol, világ,
 lifön, elni,
 so, úgy,
 zestüd, szükség,
 cäl, hivatás, állás,
 jemod, gyalázat,
 steifön, iparkodni,
 modo, mód,
 nedön, szükségelni,
 namunel, iparos,
 lekanel, művész,
 luo, kevesebb, kisebbség-
 ben
 felel, paraszt, földmives,
 gadel, kertész,
 liebel, bortermelő,
 teladel, szabó,
 jukel, cipész,
 'ätel, kalapos,
 vatükel, mosó,
 vatükön, mosni,
 vatüked, fehérnemű,
 klinik, tiszta,
 klülik, tiszta, világos,
 klinlöff, tisztaság,
 saun, egészség,
 bumamasel, építész,
 mönel, kömives,
 bumön, építeni,

jelön, védeni,
 ta, ellen, iránt,
 täiköf, kelletlenség, bosz-
 szúság,
 yelatim, évszak,
 cemel, ács,
 bumatabel, építőasztalos,
 kikel, lakatos,
 stonacöpel, köfaragó, szob-
 rász,
 boadaködel, képfaragó,
 glätel, üveges,
 nufel, fedelező, zsendelyező,
 yüfön, gyámolítani,
 dat, hogy, mivel,
 vobad, mű,
 disein, cél,
 pötön, megfelelő, illő,
 tabel, asztalos,
 tunel, esztergályos,
 skalel, fazekas,
 cemapänel, szobafestő,
 vobön, dolgozni,
 yufan, segéd,
 lenadäb, inas, tanonc,
 steb, tartózkodás,
 löd, lakás,
 lesumik, kellemes,
 men, ember,
 ned, szükség,
 nuik, mostani,
 deliko, naponkint,
 vip, kívánság,
 kotenik, elégedett,
 lun, kevesebb,
 kemen, embertárs,
 soalik, egyedül,
 mitel, hentes
 mitelön, levágni, ölni,
 fünön, ülni,
 bub, marha,

taenel, timár,
 taenön, cserzeni,
 skin, bőr, (emberi),
 skit, bőr, (állati),
 namategel, kesztyüs,
 skitatanel, szijgyártó,
 saedel, nyerges,
 bukatanel, könyvkötő,
 veadel, béléskészítő, tok-
 készítő,
 pokel, bőröndös,
 fonadel, kútcsináló,
 vien, szél,
 püf, por,
 top, hely,
 taim, agyag,

Kobo, össze, együtt,
 febel, iparúzó,
 süt, országút,
 bakel, sütő,
 tedel, kereskedő,
 canel, boltos, kiskereskedő
 lotel, vendéglős,
 kaföpel, kávé,
 miligel, tejárus,
 nulüd, táplálék,
 pöfik, szegény,
 liegik, gazdag,
 golüdel, aranyműves,
 nobästonel, ékszerész,
 pöfegel, üzér,
 nebasüt, mellékút, dülőút,
 klufan, szegkovács,
 lelel, kovács,
 metalel, ércműves,
 stumel, hangszerész,
 günel, puskamives,
 fotogafel, litamagel, fény-
 képesz,
 xülogafel, fametsző,
 stonabükel, könyvomó,
 vabel, kocsigyártó,
 bredel, övkészítő,

lel, vas,
 fönel, kályhamester, kály-
 ha-lakatos,
 pänön, festeni,
 filatop, tűzhely,
 kikam, ajtózár,
 kik, kulcs,
 mogolön. elmenni,
 lön, lab, tulajdon, birtok,
 lesävön, megtartani, meg-
 őrizni,
 konsefön, megóvni, épen
 tartani,
 ä — ä, valamint, — úgy,
 do, ámbár, habár,
 vöno, egykor.

10.

bükel, könyvnyomtató,
 cinel, gépkészítő,
 logamikel, látszerész,
 golinel, aranyozó,
 glätapänel, üvegfestő,
 dustodel, iparos,
 plin, herceg,
 gab, gróf,
 baonel, báró,
 bilel, sörfőző,
 mülel, molnár,
 vegadel, bérkocsis, teher-
 szállító kocsis, társze-
 keres,
 feilel, paraszt,
 bödel, madárkereskedő,
 jepel, pásztor, juhász,
 sanel, orvos,
 fino, végezetre,
 godafeil, temető,
 godafeilel, sirásó,
 lifön, élni,
 plä, kívül,
 falo, ha, föltéve,
 soalik, egyedül,
 vegön, kocsin menni,
 vegadön, vezetni,

vab, kocsi,
meil, liszt,
vinatedel, borkereskedő,
can, árucikk,
selön, eladni,
mon, pénz,
lemön, venni,

lotöp, vendéglő,
gevegam, visszamenet,
gevegön, visszatérni,
stenüdön, erősíteni,
gälokön, örülni.
denu, ismét,
pöföd, nyereség.

Sugiv zülid.

Namun ailabom gluni golüdik. — Tat, in kel namuns, lekans e nols aifloloms, oibinom velatiko läbik. — No alik kanom binön nolel; tän äbinosöv vemo badik in vol; kim ibö ävilomöv obes blünön dinis valik al litön so zesüdikis? — Cäl nonik binom jemodik; if te alik aisteifom, mekön gudikünosi modo omik. — Nedobs namuneli, lekaneli e noleli no luo, äs feileli, gadeli, liebeli e l. — Teladel mökom obes klotadis, jukel butis e jukis, e 'ätel 'ätis; vatükel vatükom vatükedi obas, kelos binos levemo zesüdik, bi klinlöf binom saun lafik. — Bumamasel ko mönels oma bumom obes domis, in kels kanobs jelönok ta täiköfs yelatimas. — Cemel, bumatabel, kikel, stonacöpel, boadaködel, glätel e nufel yüfoms bumamaseli, dat vobad ovedom-la gudik, jönik e diseine oma pötöl. — Tabel, tunel, skalel, cemapänel e votiks voboms ko yufans e lenadäbs omas, al mekön stebi in löds lesumiki. — Vöno ilaboms mens nedis nemödik; ab mens nuik ailaboms deliko nedis e vipis mödikumik; do äkanon-la binön kotenik ko lun. — Men alik nedom kemeni oma, bi nonik kanom mökön valikosi soalik. — Äs sam (Ä. s.) jukel no äkanomöv obes blünön butis, if mitel no ämitelom-la bubis, if taenel no ätaenom-la skinis, se kels somo skit vedom e se kel fino jukel mökom butis e jukis; ab i namunels votik nedoms skiti, ä. s.: namategels, skitatanels, saedels veadels, bukatanelis e pokels.

Az asztalos készít asztalokat, székeket, szekrényeket és padokat; az építőasztalos pedig csinálja a ház ajtait

és ablakait. — Az üveges adja (rakja) az üveget az ablakokba, hogy mi széltől és portól óva legyünk. — A szobafestő festi a szobákat, hogy lakásul kellemesebökké tegye. — A szobában van vagy agyag, vagy vaskályha. — Az agyagkályhát berakja helyére a kályhamester, a vaskályhát a kályhalakatos. — A kőműves építi a tűzhelyet a konyhán, melyen a szakácsné a napi eledelt főzi. — A lakatos minden ajtóra zárt és kulcsot csinál, azért, hogyha eltávozzunk, a mi tulajdonunk jobban meg legyen óva. — Nemcsak a ruházatban és a fehérneműben, hanem az egész házban nagyon szükséges a tisztaság, hogy az emberi testet épségben megtarthassuk. — Viz minden háznál szükséges, úgy az iváshoz, mint a mosdáshoz is; ezért is rendszeren minden házban találtatik kút, melyet a kútmester készít el. — De a víz nem mindenütt (helyen) jó; nem lehet mindenféle vizet meginni. — Tisztátalan víz árt az egészségnek.

Sugiv balsid.

Kö mens mödik lödoms kobo, us binoms i febels mödik, äs sam in süt at binoms mitels tel, bakels fol, tedels kil e canels lul. — Fälo sibirons us lotels mä e kaföpels tel; i miligel binom us e valiks voboms deli lölik, bi in süt at lödoms mens zültum e melsejöl, kels viloms id in del alik nolüdi omsik; ab mens mödikün binoms vemo pöfik, so das no kanoms fidön deliko bubamiti, u loeti sembal, sod mütoms binön koteniks ko zibs votik, luo nulüdiiks. — In zif lödoms mens liegik ab no valiks binoms liegik, id us sibirons lubegels. — In zif sibirons ledoms e doms votik lejönik e gletik in kels lödoms golüdel e nobästonels, tedels e votiks pöfe-gels liegik. — In nebasüts binoms klufans, leles, metales, stumels, günels, fotografels, xülogafels, stonabükels, vabels, bredels, бүkels, cinels, logamikels, golinels, glätapänels e dustodels votik mödik. — In ledoms ab lödoms plins, gabs, baonels e mens som kels laboms liegi gletik. — In

pag lödöms kösömo bilels, mülels, vegadels, bödels e
jepels. In zif binoms sanels anik in pag te sanel bal. —
Valiks mens kömoms fino in topi ot, o. b. (os binos) in
godafeili, kö liföl nonik lödom plä godafeilel soalik.

A társzekerések falukból a városba mennek és szeke-
reiken különböző dolgokat visznek be. — A földmivelő
visz zabot, szénát és szalmát, a molnár lisztet, a borke-
reskedő borokat, a serfőző sert, a konyhakertész zöldséget
és gyümölcsöt. — Mindnyájan iparkodnak árucikkeiket a
városban eladni és a kapott pénzért más tárgyakat, melyekre
szükségük van, venni. — Ha áruikat jól eladják, be szok-
tak menni a vendéglőbe étellel itallal erősíteni magukat
a visszautazásra. — Azután vásárolnak kávé, cukor, sót,
borsot, olajat stb. a városban, minthogy ezeket az árucikke-
ket ők jobban kaphatják, mint falukban. — Ruhaféléket,
mint pl. kalapokat, sapkákat, nadrágokat, harisnyákat,
cipőket is a városban vesznek, és otthonvaló gyerme-
keik számára papírt, tintát, tollat, írót, vonalzót és más
szükséges dolgokat. — Végre hazamennek és örülnek
nyereségüknek. — A gyermekek meg szintén örülnek a
hazajövő apának, mert bizonyosan hoz nekik valamit a
városból.

Nyolcadik levél.

(A kilencedik és tizedik feladvány megfejtése.)

Kilencedik feladvány.

A kézművességnek (ipar) arany a feneke. — Az az állam, melyben kézművesség, művészetek és tudományok virágoznak (állandóan), az igazán (folytonosan) boldog is lesz. — Nem mindenki lehet tudós, mert akkor rosszul is menne a világ (sora); ki szolgáltatná nekünk mind az élethez szükséges dolgokat? — Egyetlen állás sem szégyenletes; csak ha mindenki iparkodik a maga nemében a legjobbat szolgáltatni. — A kézművesre, a művészre és a tudósra nem kevesebb szükségünk van, mint a parasztra, kertészre, bortermelőre, stb. — A szabó készíti el ruháinkat, a cipész csizmáinkat, a kalapos kalapjainkat a mosó fehérneműinket mossa ki, mivel ez okvetetlenül szükséges, mert a tisztaság fél egészség. — Az építész kőműveseivel építi házainkat, melyekben védhetjük magunkat az idő zordságai ellen. — Az ács, az építőasztalos, lakatos, köfaragó, képfaragó, üveges és fűdelező mind támogatják munkájukkal az építőmestert, hogy műve jó, szép és céljának megfelelő legyen. — Az asztalos, esztergályos, fazekas, szobafestő és mások segédeikkel és tanoncaikkal dolgoznak, hogy a lakásokban való tartózkodást kellemessé tegyék. — Ezelőtt az embereknek kevés szükségletök volt; de a mostani embereknek naponkint több szükségük és kívánságuk van, habár kevesebbel is meg lehetne elégedniök. — Minden embernek szüksége van embertársaira, mert egy sem tud mindent elkészíteni. — Pl. a cipész nem tudna nekünk csizmákat szolgáltatni

ha a mészáros le nem vágná a marhákat, ha a timár ki nem készitené (cserzené) a nyers bőröket, melyekből a csizmabőr készül, és a miből végre a cipész készíti a csizmákat és cipőket, de más kézműveseknek is szükségök van a bőrökre, pl. a kesztyűsnek, szijgyártónak, nyergesnek, tokkészítőnek, könyvkötőnek és a bőröndösnek.

Tabel mökom tabis, stulis, bogis e bamis; bumatabel ab mekom yanis e litamis doma. — Glätel givom gläti in litamis, dat binobs-la pejelöls ta vien e püf. — Cemapänel pänom cemis, al mekön omis lesumikum al lödön. — In cem binom (sibinom) uf fön taimik, ud lelik. — Föni taimik pladom skalel, leliki fönel (fönakikel) su pladi omik. — Mönel bumom filatopi in kuk, su kel of-kukel zibis delik kukof. — Kikel mekom kikamis e kikis len yans valik, dat if mogolobs lön obsa binom-la pelesävöl gudikum. — Noe in klotad ed in vatüked, soi in dom lölik klinlöf binom zesüdikün, al konsefön kopi menik sauniki. — Vat binom zesüdik, in dom alik, äd al dlinön, äd al vatükön; sikod binom i kösömo in dom alik fonad, keli fonadel mökom. — Ab vat no binom gudik in tops valik; no kanon dlinön vati alik. — Vat neklinik binom dämik saune.

Tizedik feladvány.

Hol sok ember együtt lakik ott sok ipáros is van, mint pl. ebben az utcában van két mészáros, négy sütő, három kereskedő és öt kiskereskedő. — Továbbá található még ott hat vendéglős és két kávéház; van még ott egy tejárú és mindnyájan dolgoznak ott egész nap, mert ebben az utcában kilencszázhatvannyolc ember lakik; kiknek mindennap szükségök van táplálékukra; de a legtöbb ember nagyon szegény, úgy hogy nem ehetnek mindennap marhahúst, vagy másféle pecsenyét, hanem meg kell elégedniök más, kevésbé tápláló eledellel. — A vá-

rosban gazdag emberek laknak, de nem mind gazdagok, ott is vannak koldusok. — A városban vannak paloták és más gyönyörű nagy házak, melyekben aranyművesek és ékszerészek, kereskedők és más üzletemberek laknak. — A mellék utcákban vannak szegkovácsok, kovácsok, ércmunkások, hangszerkészítők, puskaművesek, fényképészek, fametszők, könyvnyomtasztók, kocsigyártók, övkészítők, könyvnyomtatók, gépépítők, látszerészek, aranyozók, üvegfestők és még sok más iparosok. — A palotákban pedig hercegek, grófok, bárók és olyan emberek laknak, kiknek nagy vagyonuk van. — A faluban rendszeren serfözök, molnárok, társzekeresek, madárkereskedők és pásztorok. — Városban van néhány orvos, falun csak egy orvos. — Minden ember végre ugyanegy helyre jut, t. i. a temetőbe, hol nem lakik élő, kivéve egyedül a sirásót.

Vegadels vegoms se pags in zifi e vegadoms su vabs omsik dinis difik. — Feilel vegadom zabi, sigayebi e stoli mülel meili, vinatedel vinis, bilel bili, kukagadel glünedi e pomagadel pomi. — Valiks steifoms selön canis omas in zif e plo mon pegetöl lemön yegis votik, kelis nedoms zesüdiko. — Falo, das canis omsik beno eseloms, aigoloms in lotöpi sembal ed aistenüdomsok ko zib e ko dlin al gevegam. — Tán lemoms kafi, juegi, sali, pepi, letüli e l. in zif, bi canis at is getoms gudikumis, ka in pags omas. — I klotadis (klotamayegis), äs sam (ä. s.) 'ätis, lu'ätis, yäkis, blitis, stogis e jukis lemoms in zif e plo cils omsik domo pöpi, nigü, penis, stibis, lienastumis e votikis dinis zesüdik. — Fino (jöto) vegoms äl domi e gälokoms (gälomsok) pöfuda omsik. — Cils ab gälomsok fata denu kömöl; ibo blinom zelado bosü se zif ple oms (nem plo oms, az utána következő ,o' magánhangzó miatt.)

Volkabs al plägasams.

11.

Binel, valóság, lény,
 nogan, szerv,
 nelab, nélkülözés,
 lit, világosság,
 nes, nélkül,
 deil, halál,
 pianiko, lassankint,
 delo, nappal,
 neito, éjszaka,
 sol, nap,
 mun, hold,
 stel, csillag,
 ditib, ajándék,
 meilad, nyájasság, jó szív,
 klilik, világos,
 plä, kívül,
 dis, alatt,
 tal, föld,
 daeg, sötétség,
 desedön, elküldeni,
 stal, sugár,
 sätik, elégséges,
 sükön, keresni,
 litönastöf, világítóanyag,
 mögik, lehető,
 kotenön, elégedettnek lenni,
 boad, a fa,
 lenfiledön, meggyújtani,
 latikumo, latumo, később,
 pin, a zsir,
 stöf, anyag,
 adelo, ma, mainapság,
 litab, gyertya,
 litapol, lámpa,
 jüp, ürü, juh,
 väk, viasz,
 talaleül, köolaj,
 gasin, gáz,
 litönagasin, világítógáz,
 nulik, uj,
 sägo, még, még az is,
 leffüm, villámos áramlat,

jol, part,
 mel, tenger,
 far, világító torony,
 jonön, mutatni,
 nafel, hajós,
 län, föld,
 fimik, szilárd,
 fimän, szárazföld,
 filedön, égni,
 lektinik, elektromos, vil-
 lámos,
 bid, faj, nem,
 glut, parázs, izzó,
 bob, iv,
 bevobadön, felingerelni,
 nited, érdek,
 stuk, alkotmány, alkotás,
 lasumön, felvenni,
 döl, eszme,
 regul, szabályozó,
 kositön, összerakva, szer-
 kesztve,
 kolat, szén,
 plat, lemez,
 zilekik, kör, körület,
 leigalienik, párhuzamos,
 smaspad, a szög (geometr.)
 pendik, függélyes,
 balim—votim, egyik, másik
 mufamod, mozgásneme,
 xab, tengely,
 tulön, forgás,
 nülön, közeledni,
 zütul, forogni,
 defiledön, leégni,
 suämön, kitenni, rámenni,
 sibirnamön liti, folytono-
 san égni,
 mütön, kelleni,
 tucedik, együttes,
 blüm, készülék,
 plepad, apparatas,

gebön, ráfordítani
 lopasdom operaház,
 Paris, Párizs,
 plösenön, ábrázolni, elő-
 adni,
 solaxän, napfelkelés,

plöfet, próféta,
 läsev, tetszés,
 disein, cél,
 sümik, hasonló,
 städ, szinpad,
 nindukön, bevezetni,

12.

Vobuk, mü,
 dokel, orvos,
 montiel, lovag,
 de, -tól, töl,
 lektin, villámosság,
 dün, szolgálat,
 menad, emberiség,
 za, felé, időtájt,
 yeltum, század,
 stem, gőz,
 cin, gép,
 datuv, találmány,
 rivön, megnyerni,
 lefulam, tökéletesítés,
 geb, alkalmazás,
 pakam, elterjedés,
 veüt, jelentőség,
 neklödik, hihetetlen, nem
 is sejtett,
 gevön, kölcsönöz,
 gebön, felhasználni,
 bivemufön, előre vinni,
 megsürgetni,
 naf, hajó,
 melakön, érintkezni, össze-
 köttetésben lenni,
 bevü, között,
 bumön, építeni,
 lemüf, gőzgép,
 lonön, meghatározni,
 kolatamein, köszénbánya,
 lelöd, vaspálya,
 lefulön, bevégezni,
 timag, időkor,
 beginön, kezdeni,
 töbo, alig,
 lafik, fél,

feffumön, elfolyani,
 jinön, látszani, feltünni,
 äsif, mintha
 nulik, uj,
 timadeköt, időszak,
 kulivajen, mivelődés, tör-
 ténet,
 sötön, kelleni, kénysze-
 rülni,
 nat, természet,
 näm, erő,
 bofik, mindkettő,
 klänafulik, titkosan,
 magetin, magnetismus,
 delej,
 binug, valóság, lény,
 davestigön, kutatni, ész-
 lelni,
 jünu, eddig,
 plöppön, sikerülni,
 dalöpön, kiküzdeni,
 vestig, kutatás,
 blüf, kísérlet,
 kiemik, vegyészeti,
 blüf kiemik, vegyészeti
 kísérlet,
 lesag, hypothesis,
 lenolik, tudományos,
 nolelik, tudós,
 teor, elmélet,
 patupik, jelenlevő,
 nited, érdek,
 valemik, általános,
 levemüno, legnagyobb
 mértékben,
 demanön, igényelni,
 plagik, gyakorlati,

kostlidön, elélépni,
gebik, értékesíthető, hasz-
nálható,
tikälnel, szakember, hoz-
záértő,
netikälnel, avatatlan, nem-
szakértő, világi (nem
pap),

loegön, észrevenni, megje-
gyezni,
step, lépés,
tlid, lépés, nyom,
köi, hova, (relativ),
logedön, pillantani, tekin-
teni,

Sugiv balsebalid.

Binél nonik noganik kanom nelabön liti, nes vedön malädik e deilön pianiko. Delo sol obes ditibom liti e neito mun e stels. Lit sola binom leklilik, lit muna e stelas vemo meiladik. Delo no nedobs liti sembal kaniki, plä in tops, kel binoms dis tal, ud in löds daegik in kelis sol no kanom desedön stalis oma. Neito ab lit muna e stelas obes no binom sätik, e sikod tikäl menas äsükom litönastöfis difik, kels äsötoms-la mögikön obes vobi neitik. Vöno ekotenoms mens ko boad, keli älenfiledoms, latumo ägeboms leüli e pinastöfis votik, ed adelo labobs sotis difik litabas e litapolas. Gebobs i pinastöfis äs leüli, jüpapini e pini nimas votik; ab gebobs i väki, talaleüli e gasini (litönagasini) ed in tim nulikün sägo lefümi, al mekön liti neito. Len jols melas sabinoms fars, kel nafeles jonoms vegi äl läni fimik. Fars at älaboms vöno litapolis gletik, in kels leül u stöfs votik päfiledoms, ab nu laboms kösömo litapolis ko litlektinik. Sabinoms bits tel litapolus lektinik, ats binoms: glutalitalpols e bobalitalpols.

Az 1848. évtől kezdve a villámos világitás mind nagyobb érdeket keltett, és ettől kezdve az elektromos lámpák alkotása mindig számosabbá lön. Így 1849. Le Molt újra felvette Wright eszméjét és szabályozót szerkesztett, ez két kerek, párhuzamos vagy alól derékszögbe állított szénlemezből állott. Ezeknek kétféle mozgásuk volt: 1. Saját tengelyök körül forogtak, és 2. minden ilyen fordulás után, meggyulladásnak megfelelő darabon közelített-

tek egymáshoz. Le Molt képes volt ilyen módon a világosságot huszonnégy óráig fenntartani, a lámpák megérintése nélkül. Foucault együtt Dubosqkal szabályozót szerkesztett, melynek két szerkezete van, ezek közül az egyik a széndarabokat egymáshoz közelíti, a másik az egymástól eltávolodást közvetíti. Ez a készülék, a párizsi operaházban, a „Prófétá“-ban a napfeljövételét feltüntetni alkalmaztatott, és oly nagy tetszést nyert, hogy azóta a villámos világítás ehhez és hasonló célokhoz minden nagyobb színpadokon bevezettetett.

Sugiv balsetelid.

(Se vobuk dokela Alfred montiel de Urbanitzky: „Lektin in dün menada“.)

Za fin yeltuma balsejölid stemacin dub datuvs fa Humphrey Potter (Ömfri Poter), James Watt (Cems Vot) e fa votiks ärivom lefulami, kel gebe stema pakami e veüti neklödik ägevom. In yel balmil jöltum vel ägebom omi ya Fulton (Fultn) al bivemufön nafi, kel ämelakom bevü New-York (Nyuyork) ed Albany; in yel balmil jöltum balsefol äbumom Robert Stephenson (Robert Stefnson) balidi lemüfi oma, kel äbinom pelonöl plo kolatamein Killingworth (Kilingvört) ed in yel balmil jöltum telsezül stemalelod balid de Liverpool äli Manchester (de Liverpool äli Mencestr) pälefulom. Timag stema äbeginom. — Nu töbo plu, ka yeltum lafik efeffumom e ya jinos, äsif timag nulik, timadeköt nulik in kulivajen menada äsötomla beginön. Natanäms bofik klänafulik, lektin e magetin, kelas binugi davestigön jünu nog no eplöpos, dalöpomsok in del alik veüti gletikum. No vestigs lenolik, blüfs kiemik u lesags nolelik e teors binoms, kels patüpiko nitedi valemik so levemüno demanoms, sod datuvs plagikogebiks; ni tikälnele, ni netikälnele, kanoms blibön nepe-loegöls, bi obes su step e tlid, köi logedobs, kostlidoms.

Kilencedik levél.

(A tizenegyedik és tizenkettedik feladvány megfejtése.)

Tizenegyedik feladvány.

Egy szerves lény sem nélkülözheti a világosságot, a nélkül, hogy beteg ne legyen és lassankint el ne haljon. Nappal a nap adja nekünk a világosságot és éjszaka a hold és a csillagok. A nap világossága nagyon világos, a holdnak és a csillagoknak világossága nagyon enyhe. Nappal nincs szükségünk valami mesterséges világosságra, kivéve az olyan helyeket, melyek a föld alatt vannak, úgy sötét lakásokban, melyekbe a nap nem lövelheti sugarait. Éjjel azonban a holdnak és csillagoknak a fénye nekünk nem elegendő, és ezért az emberek szelleme különféle világító anyagot keresett, melyek nekünk az éjjeli munkát megkönnyíthessék. Egykor az emberek fával is megelégedtek, melyet meggyújtottak, későbben olajat használtak meg más zsiranyagokat, és ma már különböző fajú gyertyáink és lámpáink vannak. Mi olyan zsiranyagokat is használunk, mint az olaj, a juhagygyu és más állatok zsirja; de használunk viaszt, kőolajat és gázt (világító-gáz), és legujabb időben éppen elektromos áramot is, hogy éjjel világosságot csináljunk. A tenger partjain vannak világító tornyok, melyek a hajósoknak a szárazföld felé való utat mutatják. Ezeknek a világító tornyoknak ezelőtt nagy lámpáik voltak, melyekben olaj és más anyag égettetett, most rendszeren villámos világosságú lámpájok van. Két fajta villámos lámpa van, ezek: az izzóvilágos lámpák és az ivesvilágító lámpák.

Sis yel balmil jöltum folsejöl äbevobadom lit lektinik nitedi egelo gletikum e siso stuks litapolas lektinik aivedoms i mödikums. Somo „Le Molt“ älasumom denu in yel balmil jöltum folsezül döli „Wrighta“ ed ästukom reguli sembal, kositöli se kolataplats tel zilekik, kel äbinoms pepladöls balim kol votim uf leigalieniko, ud in smapad pendik. Ats älaboms mufamodi telik: 1. ätulom-sok zü xabs omsik e 2. pänüloms balim al votimi pos zütul alik som so veitiko, as dil pedefiledöl äsuämom. „Le Molt“ äkanom somo sibirnamön liti du düps telsefol, nes binön pemitöl finedön litapolis. „Foucault“ ästukom tuge-diko ko „Dubosq“ reguli sembal, kel labom blümis tel, kelas balim kolatis balimi al votimi, e votim kolatis balimi de votim mufom. Plepad at pegeböl in lopasdom parisik al plösenön solaxäni in „Plöfet“ ätuvom läsevi so mödik, das siso lit lektinik al disein at ed al sümiks su valiks städs gletik pänindukom.

Tizenkettedik feladvány.

(Dr. Urbanitzky Alfréd lovag munkájából. „A villámosság az emberiség szolgálatában“).

A tizennyolcadik század vége felé a gőzgép Potter Humphrey, Watt James és mások által olyan tökéletességre emeltetett, mely a gőzerő alkalmazásának nem is sejtett elterjedést kölcsönzött. Az 1807. évben Fulton már egy hajó hajtásához alkalmazta, a mely New-York és Albany között közvetítette a forgalmat; 1814. évben Stephenson Robert első, a killingworthi köszénbánya számára szánt gőzmozdonyát készítette el és 1829. az első gőzköcsi-út (Liverpool és Manchester között) adatott át a forgalomnak. A gőz idősza beállt. És ime alig telt el azóta egy fél század és úgy látszik, mintha az emberiség mivelődése történetében egy új időszak kezdődnék. Ama két titokteljes természeti erő, az elektromosság és magnetismus, melyeknek lényegét eddig nem sikerült ki-

fürkészni, naponkint nagyobb jelentőségre küzdik fel magukat. Nem a kizárólagos tudományos kutatások, vegyészeti kísérletek, vagy tudós hypothésisek és elméletek azok, melyek most az általános érdekeltséget a legnagyobb mértékben igénybe veszik, hanem a gyakorlatilag alkalmazható találmányok; sem a szake nber, sem az avatatlan előtt nem maradhatnak ezek észrevétlenül, mint-hogy lépten nyomon, bár hova fordítsuk tekintetünket, mindenütt előnkbe lépnek.

Vokabs al plägasams.

13.

kod, ok,
valiid, hatalom,
veüt, jelentőség,
debön, köszönhetni,
geptük, felelet,
natanäm, természeti erő,
letön, hagyni,
ceinön, átváltoztatni,
vip, kérés,
lövön, elhagyni,
motöföp, születéshely,
spid, sietés,
mel, tenger,
glun, talaj, alap,
dib, mélység,
län fimik, kontinens, szá-
razföld,
kon, elbeszélés,
yono, odaát,
übo, ideát,
flit, repülés,
da, át,
lut, levegő,
lovopükön, suttogni,
fag, messzeség,
notif, az sem,
silab, szótag,
pölüd, veszteség,
lelafad, vasvonal,

slenik, vékony,
musig, zene,
velätig, helyes, szabatos,
sefik, biztos,
lasum, fölvetel,
ton, hang,
lovik, halk,
nämik, erőteljes,
tril, trilla,
of-lekanitel, első énekesnö,
levikodakanit, diadalének,
deilon, halni,
jamep, hős,
vikodik, győzelmes,
gekömön, visszatérni,
dlat, sodrony, huzal,
daspidön, átsietni,
vif, gyorsaság,
lelit, villám,
leil, mértföld,
nakömön, megérkezni,
lonöp, tett, hely,
yubön, ujjongani,
denu, ismét,
kleilik, hangosan, hallha-
tóan,
seblädilon, kilehelni,
jad, árnyék,
fot, erdő,

bevü, között,
 leklif, sziklazátony,
 donlefalön, leesni,
 vatafal, vizesés,
 skömön, tájtékozni, zu-
 hogni,
 bösetön, lármázni, tom-
 bolni,
 nebel, völgy,
 domöp, hajlék, háztáj,
 seledik, ritkán,
 tevel, vándor,
 kinik, vakmerő,
 visitön, meglátogatni,
 tulön, forogni,
 tureb, örvény, forgó, for-
 gató,
 yufo, segítség,
 cin, gép,
 mekadik, hatalmas, erő-
 szakos,
 nesumöfik, meg nem fog-
 ható,
 dugam, vezeték, irány,
 ni — ni, sem — sem,
 bel, hegy,
 flum, folyó,
 stöpön, akadályozni,
 gon, futás,
 lükömön, odajutni, menni,
 lä, -nál -nél, mellett,
 lödöp, lakóhely,
 vam, melegség,

yel, év,
 mul, hónap,
 vig, hét,
 yelatim, évszak,
 flolatim, tavasz,
 'itatim, nyár,
 flukatim, ősz,
 nifatim, tél,
 yanul, balul, január,
 febul, telul, február,

lit, világosság,
 cinüfik, gépies,
 duinön, szolgáltatni,
 vob, munka,
 kiemik, vegyész,
 blimön, ellátott,
 süt, országút, út,
 plad, tér, piac,
 löd, lakás,
 magad, tárház,
 delalit, napvilág,
 klilik, világos,
 mufön, mozgatni, hajtani,
 lovesumön, átvenni,
 kiemel, vegyész,
 minedel, kohómunkás,
 milagik, csodás,
 moladik, mai, ujkori,
 nol, tudomány,
 kaen, technika, művészet,
 jeniko, valóban, tényleg,
 nepoedik, prosai,
 defön, hibázni,
 lepluo, inkább,
 poed. költő,
 pebenöl, kegyelmezett,
 God, Isten,
 glolön, dicsőíteni,
 kanit, ének,
 pelanimöl, lelkesült,
 milag, csoda,
 mökön, véghez vinni, tel-
 jesíteni.

14.

mäzul, kilul, március,
 apul, folul, április,
 mayul lulul, május,
 yunul, mälul, junius,
 yulul, velul, julius,
 gustul, jölul, augusztus,
 setul, zülul, szeptember,
 otul, balsul, október,
 novul, balsebalul, novem-
 ber,

dekul, balsetelul, decem-
ber,
nem, név,
soldel, baldel, vasárnap,
mundel, teldel, hétfő,
tusdel, kildel, kedd,
vesdel, foldel, szerda,
dödel, luldel, csötörtök,
fidel, mäldel, péntek,
zädel, veldel, szombat,
zeladel, ünnepe,
zäladel, ünnepey,
glezeladel, sátorosünnepe,
lesustanazäl, husvét,
tikälazäl, pünkösde,
lemotöfazäl, karácsony,
beginön, kezdeni,
nuyeladel, ujév,
düp, óra,
lafadüp, düp lafik, félóra,
foldiladüp, düp foldilik,
negyedóra,
minut, perc,

sekun, másodperc,
üno, (tartam) alatt,
cenön, változtatni, válto-
kozni,
zeneit, éjféle,
gödelön, virradni,
gödel, reggel,
büzendel, délelött,
zendel, dél,
bevü, között,
nindilön, beosztani,
pozendel, délután,
lulitön, hajnalodni, pity-
mallani,
daegön, sötétedni,
notön, jelenteni,
lefüdalede {hajnalpir,
gödelaled {
vesüdalede { esthajnalpir,
vendelaled {
sotimo, néha.
soladisam, naplemente.

Sugiv balsekilid.

If kodi nalsäkobs, kele lektin valüdi e veüti oma debom, säk at düb atos obes pagepükom, das nonik natanäm votik so nefikuliko letomok ceinön in fom nämä alik pevipöl, äs eb lektin. Lävom motöföpi omik e spidom su melaglun dibik de län fimik äle län fimik, us konom, kelosi mens yono ed übo dunoms; flitom da luts e lovopükom obes vödis in lil, äso flen löfik in fag omis epükom — notif silab bal pepölüdöm su veg lonedik se lelafad slenik. Lektin evedom i musigik; liko velätik, liko fümik (sefik) lasumom tonis loviktün e nämiktün, trilis of-lekanitela deilöl, liko levikodakaniti jamepas vikodiko gekömölas! Tán mütom in dlati nabik e daspidom in at ko vif lelita (lelitavif) lemödikis leilis; nakömöl in lonöp, yubom denu kleiliko in levikodakanit jamepa, seblädilom denu trilis of-lekanitela. In jad fota dibik, bevü leklifs donlefalom

vatafal skömöl e bösetöl in nebeli. Binöl fagik de domöp menas, omi vöno te selediko tevel sembal kinik ävisitom. E nu! Nu mütom tulön turebis legletik, kels yufo cinas 'obsik nämi oma mekadik denuo ceinoms in lektin. Ko vif nesumöfik daspidom at dlatiis dugama (dugamadlatis) omik, ni bels ni nebels, ni flums. ni fots stöpoms goni oma, e lükömöl lä lödöps menas ceinomok denu in vam e lit, in näm cinüfik u duinom vobi kiemik. Vatafal lefagik mütom blimön sütis obas e pladis, lödis obas e magadis ko lit, ko delalit klilik, mütom mufön cinis obas e love-sumön vobi kiemela e minedela! Eduinom-li ba litapol milagik Aladina mödikumosi? Li-binom moladik nol kaenik jeniko nepoedik, u no defom-li lepluo poed fa God pebenöl, al glölön in kanits pelanimöl milagis, kelis lektin mökom?

Tizennegyedik feladvány.

Az évnek van 365 vagy 366 napja; van 12 hónapja vagy 52 hete. Minden évben van négy évszak: tavasz, nyár, ősz és tél. A 12 hónap: január, február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november és december. Nehány hónapnak van 30 napja, másoknak 31; de februárnak csak 28 vagy 29 napja van. A hét napjainak nevei: vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek és szombat. Az évnek néhány napja ünnep. A főünnep: husvét, pünkösöd és karácsony. Január első napján mindig új év kezdődik. Minden napnak van 24 órája; minden órának van két fél-órája. Az órának van 60 perce és a percnek 60 másodperce. 24 óra alatt váltakozik a nap és éj. Éjjel 12 órakor van éjféli; azután néhány óra múlva kezd hajnalodni. Reggel után jő a délelőtt és 12 órakor van dél. Déltől az éjszakáig az idő beosztatik délutánra és estére, a mikor szürkülni és sötétedni kezd, míg beáll (lesz) az éj. Reggel a hajnalpir jelenti a napfelköltét és este is látnak néha naplementével esthajnalpirt.

Tizedik levél.

(A tizenharmadik és tizennegyedik feladványok megfejtései.)

Tizenharmadik feladvány.

Ha az okát kérdezzük, melynek az elektromosság hatalmát és jelentőségét köszönheti, úgy erre a kérdésre az a felelet, hogy egyetlen más természeti erő sem alakíthatatik át mindenféle kívánatos alakba, mint éppen az elektromosság. Szülemlési helyét elhagyva a tenger mélyében siet keresztül szárazföldről szárazföldre, elbeszéli ott a mit az emberek ideát meg odaát művelnek; keresztül repül a levegőn és fülünkbe sugdossa a szavakat, melyeket a messzetávolban levő kedves barát mondott, — egyetlen szótag sem vezett el arról a vékony vasszálról azon a hosszú úton. Az elektromosság zeneértő is lett; és mily pontosan, mily biztosan veszi fel a leghalkabb, mint a legerőteljesebb hangokat, a haldokló primadonna (első énekesnő) trilláit, mint a győzelmesen visszatérő hős diadal énekét! Most (a zenének) belé kell rejtőznie abba a szűk huzalba s ebben villámsebességgel végig fut sok sok mérföldön; a kitüzött helyre megérkezve, hangosan elujjongja a hős dalát, halkan leheli a primadonna trilláit. Az erdő sötét árnyában, magas sziklahasadékok között rohan zuhogva, tombolva a vizesés le a völgybe. Távol minden emberi lakóhelytől, csak ritkán látogatta meg azt valamely merész vándor. És most! Most hatalmas forgatókat kell neki hajtania, melyek gépeiink segélyével a (vizesés) roppant erejét elektromossággá változtatják. Megfoghatatlan gyorsasággal átvillan (átfut) ez vezető

huzalain, sem hegyek, sem völgyek, sem folyók, sem erdők nem akadályozzák futását, és az embernek lakóhelyeire érkezve elváltozik világossággá és melegséggé, mechanikus erővé vagy vegyész munkát végez. A messze távollevő vizesésnek kell utcáinkat és téreinket, lakásainkat és tárházainkat világossággal, nappali világossággal ellátnia, gépeinket hajtania, a vegyésznek és kohómunkásnak dolgát végeznie! Vajjon Aladdin csodalámpája többet teljesített-e? Vajjon a jelenkori technikai tudomány (olyan) prózai, vagy csak az Isten kegyelméből való költő hiányzik, ki az elektromosság által előidézett csodákat lelkesült énekekben dicsőítse?

Sugiv balsefolid.

Yel labom delis kiltum mäselul, u kiltum mäsemäl; ot labom mulis balsetel, u vigis lulsetel. In yel alik sibi-noms yelatims fol: flolatim, 'itatim, flukatim e nifatim. Muls balsetel binoms: yanul (balul), febul (telul), mäzul (kilul), apul (folul), mayul (lulul), yunul (mäulul), yulul (velul), gustul (jölul), setul (züulul), otul (balsul), novul (balsebalul), dekul (balsetelul). Muls balim laboms delis kils e votims laboms delis kilsebal; ab febul labom te delis telsejöl u telsezül. Nems delas in vig binoms: soldel mundel, tusdel, vesdel, dödel, flidel e zädel Dels anik yela binoms zeladels. Glezeladels binoms: lesustanazäl, tikälazäl e lemotöfazäl. Yanul balid aibeginom yel nulik, sikod binom del at nuyeladel. Del alik labom düpis telsefol; düp alik labom lafadüpis tel, u foldiladüpis fol. Düp labom minutis mäls e minut labom sekunis mäls. Üno düps telsefol del e nedel (neit) cenoms. Düp balsetel neito binom zeneit; düpis an poso beginos gödelön. Pos gödel kömom büzenlel e düp balsetel delo binom zendel. Tim bevü zendel e neit panindilom in pozendel ed in vendel, in kel tim beginos lalitön e daegön jüs vedom neit (jüs vedos neit). Gödelo ainotom lefüdalel solaxäni e vendelo logobs i sotimo lä soladisam vendelaledi (vesüdaledi).

Toldalék.

Elbeszélések.

1. Valaki nagyon szerette a bort, de úgy találta, hogy annak két rossz tulajdonsága van. „Ha vizet töltötök bele“, mondá, „akkor elrontjátok; ha pedig nem töltötök bele, akkor titeket ront el.“

2. Egy félszemű találkozott egy reggelen egy püssal, kit ismert, és mondá neki: „Péter! ma ugyan korán felpakoltál“. — „Igaz, hogy még korán van, mert te is csak egy ablakot nyitottál még ki.“

3. A nagy Tizian arcképfestésben is kitüntette magát. A legnagyobb fejedelmek óhajtották magukat általa lefestetni. V. Károly császár, ki háromszor lefestetett általa, azt szokta mondani, hogy háromszoros halhatatlanságot nyert kezeiből.

4. Egy ember, ki oly messze állott a lelkésztől, hogy nem hallhatta, mondá: „Kezeivel beszél hozzám, és én meg szemeimmel hallgattam őt.“

Kons.

1. Ek äilöfom vemo vini, ab ätuvom, das ailabom lönefis tel badik. „If ningifols vati“, äisagom, „rübols omi, if noniki en ningifols, rübom olis“.

2. Balogel äkoskömom gödelo sembal *lubäkele*, keli äsevöm ed äsagom ome: „O Peter! agüdelo binol ya lesuniko pebäladöl.“ — „Vo, binos nog lesunik, bi emanifol te litami bal.“

3. Tizian, Gletik, äsikomok i dub demagön. Plins gletikün timaga omik eviloms sikod pademagön faom. Karl V. limep, keli Tizian idemagom kilna, äisagom: „kilna egetob nedeilöfi se nams oma“.

4. Men sembal, somo fagik stadöl de predel, das omi no äkanom kapälön, äsagom: „Eptikom äli ob ko nams, ed elenlilob omi ko logs“.

5. Egy bárgyu kigúnyolt egy szellemes embert nagy fülei miatt. „Bevallom“, viszontza ez, „hogyan embernek nagyok azok; de önnek is be kell vallania, hogy az önéi meg nagyon kicsinyek egy számárhoz.“

Beszélgetések

Jó reggelt (kivánok) uram!
Isten hozta önt, uram!
Alázatos szolgája.
Hogyan érzi magát?
Hála Istennek, jól.
Nagyon jól?
Nem a legjobban.
Hogyan van?
Nagyon rosszul.
Tessék bejönni.
Ha úgy tetszik.
Tessék helyet foglalni.
Foglaljon helyet, itt van egy szék.
Csókolom kezét nagyságos kisasszony!
Jó estét (kivánok) nagyságos kisasszony!
Legalázatosabb szolgája!
Jó éjt!
Látogasson meg bennünket ismét, nem soká.
Jó egészséget!
Ajánlom magamat.
Legyen üdvözölve.
Légy üdvözölve.
Hála Istennek!
Maglehetösen. Ugy ni.
Élj boldogul.
Bocsásson meg.
Tessék.
Engedelmeivel.
Kérem.
Üljön le.

5. Stupel sembal ukofom mani tikälafulik dem lils oma gletik. „Koefob“, at äsagom, „das omis as men labob tu gletikis; ab ons, mütons leigo besiön, das omis as cuk labons tu sma-likis“.

Pükots.

Gödeli gudik, o söl oba!
Vekömö, o söl oba!
Dünan (onsa) divodik.
Liko stadons?
Gode lobi, gudiko.
Lebeno.
No gudiküno.
Liko stadons?
Badiküno.
Golonsös luküm.
If plidos.
Pladonsös onsi.
Pladonsöd onsi, is binom stul.

Kidob nami, o vomtil benik!

Vendeli gudik o läd (o vom benik)!
Of-dünan divodikün!
Neiti gudik!
Visitonsöd obis suno denuo.

Lädyulö (stadonsöd) beno).
Komedobok.
Binonsöd paglidöl (peglidöl),
Binolöd paglidöl (peglidöl).
Gode dani!
Lepöto. So, so,
Lädyulö!
Fögivonsöd.
Plüdonsöd.
Dalonsöd.
Begob.
Pladokonsöd (Siedokonsöd).

Tetszik ?
 Kellemes nyugodalmat.
 Alázatos (engedelmes).
 Legalázatosabb (legengedelmesebb).
 Üdvözölje nevemben testvérbátyját (öcscsét).
 Hova megy ön ?
 Honnan jön ?
 Hogyan mondja ? Tessék ?
 Lehetetlen többet ennem.
 Nagyon szeretem (enni) a főzeléket.
 Egy darabka sódart.
 Ez pompás bor.
 Kocintsunk ; egészségére !
 Nyujtsa ide a vizes üveget.
 Hol van a bors meg a só ?
 Add ide nekünk a champagnit.
 Itt vannak édes borok.
 Ki ivott az én poharamból ?
 Senki.
 Köhögök.
 Igyunk barátaink egészségére.
 Tetszik egy pohár sört inni ?
 Köszönöm alázatosan.
 Ön semmit sem eszik, sem iszik.
 Hol van kalapom ?
 Elviszem az esőernyőt.
 Add ide nekem az inget.
 Tetszik önnek új nadrág ?
 Add nekem zsebkendőmet.
 Megtisztítottad cipőmet (több).
 Ezen a harisnyán lyuk van.
 Nekem kalapra van szükségem.
 Mi az ára egy méternek ebből a posztóból ?
 Tizenöt frank (márka).

Plüdos-li onse ?
 Takedi lesumik.
 Lobediküno.
 Lelobediküno.
 Glidonsöd fa ob süli blod onsik.
 Kipladi golons ?
 Kiplada kömons ?
 Liko sagons ?
 No binos obe mögik fálo fidön.
 Löfob vemo fidön glünedi.
 Dilil läma.
 Vin at binom kostik.
 Lenjokobsöd ; blibonsös saunik !
 Lofonsöd obe vatafladi.
 Kiplad binoms pep e sal ?
 Givolöd obes jamänavini.
 Is binoms vins svidik.
 Kim edlinom se glät obik ?
 Nek.
 Kögob.
 Dlinobsöd in saun flenas obas.
 Li-vilons dlinön gläti bila ?
 Danob lobediküno.
 Ab nosi fidons e dlinons.
 Kiplad binom 'at obik ?
 Okesumob lömibadi.
 Givolöd obe jiti.
 Li-vilons blitis nulik ?
 Givolöd obe nudodi obik.
 Li-enidükol jukis oba ?
 Stog at labom 'ogi.
 Nedob 'ati.
 Limödikosi kostom met klöfa at ?
 Makis balselul.

Kilenc forint.
Drágának látszik.
Éppen nem, kedves uram!
Elhozta nekem a ruhát a
mosónő?

Mit keres ön, uram?
Botomat keresem.
Mikor akarja, hogy ruhái
készen legyenek?
Mihelyt lehetséges.
Hol van az én borotvám?

Most megborotválkozom.
Vegye ezeket a csizmákat.
Kikefélted a köpenyt?
Jól kiporoztam.
Tedd a kesztyűket az asz-
talra.

Hova megy ön, uram?
Szabad kérdenem nagysád,
hogy hova megy?
A színházba megyek.
Szeretném az új darabnak
első előadását látni.
Micsoda darabot adnak ma?

Egy szomorújátékot.
Vígjátékot.
Operát.
Mit mond az operához?
A zene kitűnő.
Milyenek találja az új szí-
nésznöt?
Hol volt ön uram?
A vendéglőben?
Igen, barátom.
Sokan voltak ott?
Ismeri ön ezt az embert itt?
Ó nagyon örömet tanul.
Honnan jön ön, barátom?
A kávéházból jövök.
En ott a közönséges ujságot
olvastam.
Volt ön ma a hangverseny-
ben?

Flonis zül.
Jinos binön delidik.
Leno, o söl löfik!
Of-vatükel li-eblinof obe
vatüke di?
Kisi sükons o söl oba?
Sükob spatini obik.
Kitim vilons labön pemököl
klotis onsik?
Sunäs mögik.
Kiplad binom balibaneif
obik?
Nu obi obalibelob.
Sumonsöd butis at.
Li-ekfol mänedi?
Beno enokob omi.
Seitolöd namategis su tabi.

Kipladi golons, o söl oba?
Dälob-li onsi säkön, o läd,
köi golons?
Golob ini teat.
Logob-la viliko balidi du-
kami teatapleda nulik.
Teatapled kimik binom
tudel?
Lügapled.
Yofapled.
Lop.
Kisi cedons dö lop?
Musig binom bizugik.
Kisi cedons dö of-damatel
nulik?
Kiplad äbinons, o söl obik?
In lotöp-li?
Si, o flen oba.
Li-äbinoms us nems mödik?
Sevons-li meni at?
Löfom studi.
Kiplada kömons, o flen obik?
Kömob se kaföp.
Eliladob us gasesi valemik
Li-äbinons tudel in konzed?

Hiszen ön is kedvelője a zenének.
 Látom, hogy a zenekar jól van betöltve
 Hasonlíthatatlanul! az első hegedős igen jól játszik.
 Hangja férfias és kellemes csengésű.
 Hány mérföldnyire van ide N—?
 Nyolc mérföldre.
 Ma nem jutunk el oda, későn van?
 Most még csak tizenkét óra van, ön még nappal odaér.
 Jó az út?
 Nem éppen; erdőkön, folyókön kell keresztül menni.
 Nem biztos az út?
 Nem hallani róla semmit; országút, melyen minden pillanatban találkozik az ember valakivel.
 Nem hallani rablókról az erdőkben?
 Nincs ott veszély sem éjjel, sem nappal.
 Melyik útra kell térni?
 Ha a hegyre ér, akkor forduljon jobbra.
 Nem uram, akkor balra kell mennie.
 Tessék nekem megmondani.
 Sziveskedjék nekem megmondani.
 Szabad kérnem, hogy mondja meg nekem.
 Engedjen meg nekem egy megjegyzést.
 Bocsássa meg, ha önt zavarom.
 Szívességre akarom önt kérni.
 Lenne kegyes nekem egy szívességet tenni?

Ga li-binons i löfal musiga?
 Logob, das musigels binoms plobik.
 Nefelegiko! violinel balid violinom lebene.
 Vög oma binom manlik e benotonik.
 Leils limödik binoms de is ali N—?
 Leils jöl.
 Adelo no okö mobs lukisi, binos tu latik.
 Binos tö düp balsetel, okömons isi nog delo.
 Veg binom-li gudik?
 Nevemo; müton da fots ed ovü flums.
 Süt binom-li nesefik?
 Nosi en lilon; binom länasüt, su kel dlefon ofenüno menis.
 Lilon-li nosi fa lapinels in fots?
 No binos pöligik, ni delo ni neito.
 Vegi kimik müton vegön?
 Sunäs ukörons su beli, flekokonsöd deto.
 No, o söl oba, tän mütons golön nedeto
 Sagonsöd obe plidiküno.
 Labonsöd gudi, al sagön obe.
 Dälob-li onsi begön, al sagön obe?
 Dalonsöd obe notedi.
 Fügivonsöd, if onsi tupob.
 Ävilob lenpükön onsi dem plidöf.
 Vilons-li blöfön obe plidöfi?

Lenne kegyes egy pillanatra
 engem meghallgatni?
 Ha önnek tetszenék.
 Ha olyan jó volna.
 Tegye meg nekem azt a szivességet.
 Tegye meg nekem ezt a barátságot, ezt a megtiszteltetést
 Legyen oly kegyes irántam.
 Teljesítse nekem ezt a szivességet, ezt a kegyet.
 Kérem önt arra.
 Esedezem önnek azért.
 Ismétlem sürgős kérelmemet.
 Ne tagadja meg kérésemet.
 Kérem önt, gondoljon reám.
 Ön nagyon kedves volna, ha ezt tenné.
 Ön nagyon lekötelezne.
 Nagyon le leszek ön iránt kötelezve.
 Hálás leszek ön iránt azért.
 Egész életemben köszönöm azt önnek.
 Nem okozhatna nekem nagyobb gyönyörtséget.
 Számítson elismerésemre.
 Annál inkább hálára kötelez.
 Jó szívvvel ajánlom fel azt önnek.
 Fogadja azt elismerésem csekély bizonyítékául.
 Engedje meg, hogy átnyujthassam azt önnek.
 Legyen! Ugy legyen!
 Elégedett vagyok vele.
 Akarom örömet.
 No, legyen!
 Nem vagyok ellene.
 Semmi kifogásom ellene.
 Lehetséges!
 Örömet Miért ne?
 Nagyon szívesen.

Vilons-li obi lenlilön timilo?
 If äplidos-la onse.
 If äbinons-la so gudik.
 Mökonsöd obe gälodi.
 Blöfonsöd obe flentügi at,
 stimi at.
 Labonsöd plidöfi at ple ob.
 Bevobadonsöd obe plidi at,
 beni at.
 Begob en onsi
 Begob leladiküno onsi.
 Denuob begi oba dlanöl.
 No nevilonsöd begi obik.
 Begob onsi, tikonsöd len ob.
 Abinons-öv lelöfikün, if ävilons-la dunön atosi.
 Äbligons-öv obi vemo.
 Obinob en pebligül vemo onse
 Obinob en danik onse.
 Odanob onse en timo lifa oba.
 No äkanons-la obe mökön gälodi gletikum.
 Konfidonsöd danöfe obik.
 Obligons obi pluo, danön.
 Lofob osi onse se lad gudik.
 Lensumonsöd osi, as blöfi pülik danöfa obik.
 Dalonsöd, das lovegivob osi onse.
 Binosöd! Binosöz!
 Binob en kotenik,
 Vilob beno.
 Benö!
 No binob tatos.
 Nosi labob tatos.
 Binosös!
 Viliküno. Kikod no?
 Ko gälod (gälodo).

Teljes szivemből.
 Szolgálatára.
 Parancsoljon.
 Önnek csak parancsolnia
 kell.
 Parancsoljon velem, szolgál-
 latára állok.
 Csupán parancsát várom.
 Ne kiméljen engem.
 Nagy tiszteletet tanusít irá-
 nyomban.
 Igen csekély a szolgálat,
 mit önnek teszek
 Örülök, hogy hasznára le-
 hetek.
 Örülni fogok, ha önnek va-
 lamiben szolgálatára le-
 hetek.
 Bizza reám magát.
 Teljesen az öné vagyok.
 Nem tagadhatok meg öntől
 semmit.
 Köszönet! Nagy köszönet
 Nagyon le vagyok ön iránt
 kötelezve.
 Köszönöm önnek.
 Van szerencsém önnek leg-
 alázatosabban köszönni.
 Köszönettel fogadom.
 Ezt nem lehet megtagadni.
 Megelőzi kívánataimat.
 Vizontszolgálatra!
 Isten fizesse meg önnek.
 Ön nagyon jó.
 Ön nagyon is jó.
 Ön igen udvarias.
 Ön nagyon előzékeny.
 Ön megszégyenit.
 Ön elhalmoz engem udva-
 riasságokkal.
 Engedje meg, hogy én ön-
 nek teljes elismerésemet
 bebizonyíthassam.
 Az ön által irántam tanusi-
 tott tisztelet igen nagy.

Ladlikuno (Se lad lölik).
 Binöl, onse dünön.
 Búdonsöd.
 Te büd onsa.
 Búdonsöd obe, binob dünöl
 onse.
 Valadob te büdís onsik.
 No spalonsöd obi.
 Bevobadons obe stimi mödik.
 Dün binom pülik, keli onse
 blöfob.
 Gälos obi, pöfödön onse.
 Ogälos obi, if onse ko bos
 kanob dünön.
 Konfidonsöd obe.
 Binob löliko onsik.
 Nosi kanob nevilön onse.
 Dani! Dani gletik!
 Binob onse pebligöltün.
 Danob onse.
 Labob stimi, al danön onse
 lelobediküno.
 Lensumob osi ko dan.
 Atos no binos al nevilön.
 Fokömons vipes obik.
 Su denupelam!
 God onse pelomös osi!
 Binons gudlikün.
 Binons tu gudlik.
 Binons vemo plütik.
 Binons vemo plidik.
 Bejemons obi.
 Lovekumons obi ko plüts.
 Dalonsöd, das blöfob onse
 danöfi oba lölik.
 Stim, keli obe blöfons, binom
 tu gletik ple ob.

Igen hálás vagyok jóságáért.

Én vagyok az, ki ezért önnek köszönettel tartozom. Nem tudom, hogyan viszonyozzam az ily udvariasságokat.

Nem köszönhetem meg azt önnek eléggé.

Ez új bizonyítéka az ön barátságának.

Adjon alkalmat, hogy ön iránt viszontszolgálatot tanusithassak.

Dohányos ön?

Éppen veszem elő a pipát.

Ön is dohányozik?

Legörömeztőbb sétaközben. Nohát füstöljünk.

Szolgálhatok önnek az én dohányommal?

Kisértse meg az én dohányomat, ez jobb.

Szabad kérnem egy kis tüzet?

Elfelejtettem gyujtómat.

Tetszik egy szivar?

Kérek.

Dohányzásunk mégis csak jobb a tubákolásnál.

Egyik olyan felesleges, mint a másik, csupán csak szokás.

Természetesen; csak hogy a dohányzás elüzi az unalmat és a kellemetlen gondokat kiveri a fejből; de mi haszna van a tubákolásnak? Szennyes zseb-kendő, semmi más.

De a burnótoló legalább teheti azt a társaságban is, míg a dohányzónak félre kell vonulnia.

Binob vemo danik onse plogud onsa.

Ob binob ut, kel onse enmütom danön.

No nolob, likosötob geblöfönplütis som.

No kanob onse danön ensäto,

Atos binos blöf nulik flenügaonsik.

Givonsöd obe pöti, al blöfön onse i dünis.

Li-binous smokel?

Eb sezugob pípi.

Li-smokons i?

Löfiküno spatöl.

Smokobsöd also.

Kanob-li onse dünön ko tabakobik?

Blüfonsöd tabaki oba, at binom gudikum.

Dalob-li begön dem fil?

Efögetob filömi obik.

Li-vilons zigadi?

Begob en.

Smökön obsa binom denogudikum ka tabakedön.

Balim binom so nezesüdik, ka votim, te kösem.

Dido; ab smökön blefom lonedüpi e femofom vimis negälikis se kap; ab kisi labon fa tabaked? Nosi, ka nudodis stenik.

Plös tabakedel kanom dünön in sog alik, obs smokels mütobs flänivedön.

Némelyik burnóttal kinál,
csak hogy az arany bur-
nótszelencét fitogtathassa.
Mint ahogy némely dohány-
zó szép pipájával dicsek-
szik.

Következésképp mindenik-
ben sok hiúság van; kü-
lönben a világnak kell is
egy kis hiúság, a nélkül
nem adja.

Mit gondol ön?

Igaz?

Az igaz.

Az hazugság.

Becsületemre!

Lehetetlen.

Hallatlan.

Oly igaz, hogy élek!

Mit mond ehhez?

Nem akarok róla tudni sem.

Hol volt ön?

Otthon volt ön?

Mennem kell.

Nem időzhet ön tovább?

Hova siet?

Sok dolgom van.

Félek, hogy terhére vagyok
önnek.

Éppen nem.

Szerencsémnek tartom ön-
nek ezt a szolgálatot te-
hetni.

Mindent megteszek bármit
parancsol ön.

Ön hizeleg nekem.

Nem vagyok oly hiu.

Elhibeti nekem.

Megfogja ön ezt nekem
tenni?

Nagyon szívesen.

Tetszése szerint.

Önnek igaza van.

Önnek nincs oka.

Teldik losom prisedi te, al
magifön ko bök golüdik.

Äslik smokel teldik magifom
(luglalom) ko pip jönik.

Sikod sibirnom lä bofiks möd
pleita; ab vol mütom laböm
bosi pleitikos, votiko no
golos.

Kisi niludons?

Binos-li velatik?

Atos binos velatik.

Atos binos nevelad.

Stimö!

No binos mögik.

Binos neklödlik.

Velatö, äs lifob!

Kisi en niludons?

Nosi en vilob nolön.

Kiplad äbinons?

Li-ebinons domo?

Mütob golön.

No-li kanons stebön lone-
dikum?

Kipladi spidons?

Labob dunön mödikosi.

Dledob, das böladikob onsi.

Leno.

Cedob as stimi, kanön blöfön
onse dñini at.

Valikosi omekob, aikelosi
obüdons.

Flätöns obe.

No binob so pleitik.

Kanons obe klödön osi.

Li-odunons obe atosi?

Ko gälod mödik.

Segun plüd onsa.

Giti labons.

No labons kodi.

Nem mondhatja ön meg azt
nekem?
Jót állok érte önnek.
Tetszik önnek bennünket
elkisélni?
Hazulról jön ön?
Akkor jöjjön velem.
Mit csinál ön itt?
Jöjjön ide.
Honnan jön ön?
Maradjon itt.
Jöjjön fel.
Jöjjön le.
Sétát akarunk tenni.
Beteg ön?
Mi baja?
Mije fáj?
Jobban van már?
Leglehetősen jól érzem ma-
gam.
Nagyon rosszul vagyok.
Gyöngélkedem.
Fogam, fejem, nyakam, sze-
mem fáj.
Hideg lel.
Náthám van.
Maradjon az ágyban.
Mióta fekszik?
Tegnap óta.
Igen nagy fájdalma van ön-
nek?
Szörnyű, kimondhatatlan.
Nagyon gyengén vagyok.
Fejem fáj.
Egészen forró a fejem.
Az rossz betegség.
A hideg kinez reggeltől
fogva.
Van étvágya?
Eppen semmi.
Majd fázom, majd forrósá-
gom van.
Ön porokat fog bevenni.
Tartózkodják minden ételtől

No-li kanons obe sagön?

Garanob onse en.
Li-vilons kopanön obis?

Kömons-li doma?
Kömonsöd also ke ob.
Kisi mekons is?
Kömonsöd isi.
Kiplada kömons?
Blibonsöd is.
Kömonsöd susi.
Kömonsöd öni.
Vilobs spatön.
Li-binons malädik?
Kisi liedons?
Kis dolos onse?
Stadons-li ya gudikum?
Stadob lepöto beno.

Stadob badiküno.
Stadob nebena.
Labob tutadolis, kapa-, nö-
keba-, logadoli.
Labob fifi.
Labob snöfipi.
Blibonsöd in bed.
Li-lonedo seistons?
Sis yesdel (sis ädelo).
Li-labons dolis gletik?

Nemaffikis, nesagikis.
Stadob vemo fibik.
Kap dolom obe.
Kap obik binom löliko 'itik.
Atos binos maläd badik.
Kalod vexadomobisis gödelo.

Li-labons pötüti?
Lenoniki.
Labob ceno flodi e 'iti.

Osumons puris.
Stönonsöd de zib alik.

Ennek a gyógyszernek a legjobb hatása van.
 Itt van az orvosság.
 Vegyen be abból minden órában egy tele kanállal.
 Ugy fogok cselekedni, ahogy ön rendeli.
 Hadd lássam ütőerét.
 Nagyon gyorsan ver.
 Mutassa meg nyelvét.
 Ön nagyon beteg.
 Lehet reményem, hogy nemsokára jobban leszek.
 Meggyógyul nemsokára.
 Nagyon szomjazom.
 Egész éjjel nem tudok aludni.
 Milyen idő van.
 Szép, rossz, hűvös idő van.
 Meleg, hideg van.
 A nap süt.
 Reggel fagyott.
 Az utcán nagy sár van.
 Enyhe idő van.
 Nincs sem hideg sem meleg idő.
 Az idő megváltozott.
 Ma igen meleg van.
 Kellemes idő, — rút idő van.
 A reggelek és esték hűvösek.
 Menydörög, villámlik.
 Hó esik.
 Esni fog.
 Forróság van.
 Elborul.
 Zivatarunk lesz (vihar) ma.
 Már villámlott.
 Az ég tiszta.
 Erős vihar van.
 A napok rövidülnek.

Med at labom vobadami gudikün.
 Is binom medin.
 Sumonsöd en düp alik spuni bal fulik.
 Odunob, äs büdöns.
 Letonsöd obi senön pebi onsik.
 Binom vemo vifik.
 Jonsöd obe linegi onsa.
 Binons malädikün.
 Labob-li speli in denusaun sunik?
 Suno odenusaunnons.
 Labob nelümi gletik.
 No kanob slipön neiti lölik
 Stom kimik binom?
 Stom binom jönik, badik, lukalodik.
 Binos vamik, kalodik.
 Sol litom.
 Gödelo eglados.
 Su lusüt binos lemiotik.
 Stom binom müdik.
 Binos ni tu vamik, ni tu kalodik.
 Stom evotokom.
 Tudel binas levamik.
 Binos stom lesumik, gagik.
 Gödels e vendels binoms lukalodiks.
 Tötös, lelitos.
 Nifos
 Olömibos.
 Binos fönik (*itik).
 Vedos glumik (Glu.nokos).
 Ogetobs tudel lustomi.
 Ya elelitos.
 Sil binom klinik.
 Binos tep stenüdik.
 Dels lunoms.

Jégeső esik, köd ereszkedik, olvad, fagy, a nap éget (szúr) az ég beborul.

A vihar elmúlt.

Látja ön a szivárványt?

Hány óra?

Már öt óra.

Óráam megállt.

Még korán van.

Órámon fél kettőre.

Már három negyed lehet egyre.

Már oly későn van?

Éppen most üt az óra.

Tízet ütött az óra.

Én tizenegyet számláltam.

Egygyel többet számoltam.

Mi, hát már dél volna?

Természetesen, nem hallja a harangozást?

Jól jár az ön órája?

Még nincs későn.

Még mi itt maradhatunk.

Az én óráam siet.

Az ön órája késik.

Menjünk haza.

Nemsokára éjfél.

Szürkülni kezd, hajnalodik.

Hányadiká van ma?

Ma huszonötödike van.

Hány éves ön?

En husz éves vagyok?

Ö öt évvel idősebb, miat én.

Ugyanakkor, időről időre lassankint, nappal, éjjel, délelőtt, délután, estve, reggel.

Jodos, lutavat lalom smötös glados, solispinom, sil lelutavatom.

Tep binom efegölöl.

Li-logons lömibobi?

Düp kimik binom?

Binom ya düp lulid.

Glok oba äbllibom stanön.

Binos nog gölik.

Su glok oba binom düp bal e lafik.

Binosöx ya düp balsetel e foldils kil.

Li-binos ya so latik?

Lenu glok lenuom.

Glok elenunom düpi bals.

Anumob balsebal.

Anumob bali pluo.

Ö, sötös-li-la binön ze idel?

Dido; no-li lilons glökön?

Glok onsa jonom-li gudiko?

No nog binos latik.

Kanobs nog blibön is.

Glok oba bisespídom.

Glok onsa geplibom.

Golobsöd äl domi

Binos suno zeneit.

Gödelos.

Deli kimid labobs tudel?

Tudel labobs tselulidi.

Lifayelis limödik labons?

Labob lifayelis tels.

Labom lifayelis lul plu, ka ob.

In tim ot, tim pos tim pianiko, delo, neito, büzendelo, pozendelo, vendelo, gödelo.

A tudás hatalom.

(Egy ifju az ifjakhoz.)

A „Német Iskola ör“-ből. II. évfolyam, IV. füzet.

Szerkesztette Baer G. A. Münchenben.

A tudás hatalom — oly igazság, mely naponként szeme elé tárul annak hatalmasan, erőteljesen és nagyszerűen, ki érti megfigyelni a világot, mely azt lépten nyomon körülveszi, melyet az felfoghat és hatalmasan szívéhez kell szólnia, a ki képes kutató szellemmel tekinteni vissza a múltba, melyet a történelem kitörölhetlen vonásokat irt fel lapjaira.

A tudás hatalom — hatalom ugyan sok van az életben, sokféle alakban lép napfényre az erő. Irtóztatóan dörög a menny fejünk felett; villámok cikáznak bennünket körül, földindulások megnyitják a föld torkát, mélységbe temetve oly műveket, melyeket ezeréves szorgalom, ezer éves munka teremtett. Amott rohan egy szilaj folyó; vad áradattal túlemelkedik medrén, mely eddig gondosan vezérelé folyását, a virágokat megsemmisíti, melyeket eddig vizeivel táplált, szétrombolja a földművelő reményességét, sanyaru verejtékét hasztalanul elhullatottnak téve.

Vöröslik az eddig azurkék égboltozat. Amoda át csapkod felfelé a lángoszlop, megsemmisítve az ember hajlékát, mely eddig neki és övéinek menhelyet adott. Nem hatalmasságok-e ezek? Igen, ezek a „Sors hatalmasságai, kikkel örök szövetség nem köthető.“ De tekints amoda!

Nol binom valüd.

(Yunikel len yunikels.)

Se: „Julakäländeutik“ Yelüp 3id, pöpem 4id.
Pelautöl fa Baer G. A. in München.

Nol binom valüd — velat sembal, kel ute deliko bif logs tlidom, valüdiko, stentüdiko e gletiko, kel kapälom senitön voli, kel omi stepo zümom, keli kanom suemön e kel ute valüdiko mütom pükön äl ladi, kel binom fägik, al logedön ko vestigäl in tims efegolöl, kelis jenav epenom ko zugs nenöslik in bledis oma.

Nol binom valüd — dido sabinoms valüds mödnik in lif, in föms mödik stenüd pubom. Lejekiko tötos ove kaps obsik; lelits *züzukoms* obis; taladlems manifoms diba-cavi tala, in dib ata vobadis pasepöls, kelis dut milyelik, vob milyelik ejaforms. Us *lebösetom* leffum foetik; foetiko nebänöl loveleffumon bedi, kel jünü küli oma kudiko edugom, nosöl flubis, kels elso dub vats oma peniludoms, speli feilela distuköl, sueti oma mödik nepöfädiköl.

Glut ledik tegom sili, kel jüno yulibik ebinom. Yono flamom filakölüm, *tegöpi* mena kösumöl, kel jünü omi ed omikis esävom. No-li binoms valüds atoz? Si, atoz binoms „valüds fäta, ko kels nonik fed tenalik binos al fedön.“

a villám, mely azt a házat megsemmisíteni akará, lesiklik a nélkül, hogy kárt okozna, a földre. Az a rettenetes erő, a mindenséget átnyillaló, az ember szívét félelemmel és rettegéssel eltöltő, az, az ember parancsára átfut a világon, a gondolatot megfoghatatlan gyorsasággal vivén magával át. Az ember a villámot követeül idomítá.

Amott az a folyam feldagadt a vizektől, melyek zugva egyesülnek vele; háborog, tombol, de nem bírja gátjait áttörni, melyek őt összeszorítják; majd kényszerül szétágazni (részekre oszolni) és a szétszakadás által elvész hatalma. Ott a Hellespontnál van a persák hatalmas uralkodója; haragos szemei tüzet szikráznak, keze vadul korbácsolja a tengert; láncok csörögnek annak mélyében, melyekkel a hullámok háborgatását szándékozik lecsendesíteni. De nem törődve a zsarnokkal, hullámszik tova. Milliok engedelmeskednek a persa zsarnoknak és mégis hasztalan az ő dühe. És ugyanaz a tenger kénytelen idetartani hátát, hogy az embert és jószágait szállítsa. Még mindig haragos oroszlán ugyan, mely bősziült órájában szétmarcangolja urát, de mégis talált az ember módot, sokkal gyakrabban mint ezelőtt menekülni dühe elől.

„Utát törő gőzmozdony jó!“ — Igen! — de rohan is amott a gőzparipa, mindent összefoglalva, korlátokat áttörve, melyek chinai falként választák el a népeket, távolságot, tért és időt parányra kevesbbitve. A természeti erő szilaj hatalma engedelmeskedik parancsnokának, az emberi szellemnek, ha néha úgy látszik is, hogy féktelen daca kiszakítja magát a békókból, melyeket emberi kezek raktak reá; ha tombol is néha és az embert, tanácsával segélyével játékszeretül ragadja fel, melyet tetszése szerint szétrombolhat; az ember utoljára is győzelmesen emelkedik fölé, gunyosan rakja fel reá a kötőféket, mely az ő szolgálatába kényszeríti. A természeti erő már nem az a hatalom, mely nyomasztóan áll az ember fölött, nem fél már hogy súlyával agyonzuzza,

Ga ekusi! Lelit, kel do ni et ävilom nosön, disislifom ül tali, nen dämön. Näm jekik vali *duzuköl*, menaladi fulöl ko tlep e jek, golom büdo menas da voli, tiki polöl da oti ko vif nesuemik. Men edomitom leliti as nuneli oma.

Leflum et us binom pesvelöl fa vats, kel *lebösetöls* ke om balomsok; bösetom e störom, ab no kanom dublekön damis, kels omi komutoms; suno mütom dilokön e dub diblekam valüdi pölüdom. Us len Helespont stanom sölel valüdik persänelas; filiko spagoms logs oma zunöl, foetiko cöpilom nam oma meli; kets *ketikoms* in dibi ota, ko kels störoni *vatalebelas* stilön disinom. Ab negliföl dem *lusölel* ainebänom. Balions lobedom *lusölele* persänelas, deno lezun oma binom vanlik. E mel ot mütom degivön bäki oma, al polön meni e guedis omi. Beno i nu binom lein zunöl, kel in düp lezunik söli oma dimidom, ab deno men etuvom medis, al sägolön vute oma pluo ofenum, ka vöno.

„Susö, stem sustanom!“ — si! — ab stemajeval i bösetom valikosi fetanöl, neletamis dubleköl, kels cinä nikes mönes feleigik, popis äteiloms, fagi, spadi e timi geduköl in luün. Valüd foetik natanäma, lobedom büdele oma, menatikäle, ifi sotimo jinos, das vül oma nemafik libomok-la de jäns pelenseitöl fa menanam; ifi sotimo *levutom* e meni, konsälöni yuföni oma as pledadini gebom, keli tulanimiko kanom distukön: men deno jöto datovomok levikodöl e koföl lenseitom ome tanis, kels omi mutoms dünön. Natanäm no binom fálo näm, kel stanom pedöl ove men, at no dledom fálo papedön dub *levet* oma. Geiliko lovom omi. Natanäm no binom fálo god jeka ple om at

Magasan áll fölötté ő (az ember). Nem borzalom istennője az előtte, hanem az ember az ur, a természeti erő a szolga, kinek készen kell lennie ura parancsára. És mi által sikerült az embernek ez uralmat elnyerni? Csak tudás és mivelődés által.

Figyeld meg Afrika és Polynesia vadjait. A puska durranásától reszketnek; kiáltoznak, orditoznak ha a világok forgásának rendje folytán elsötétül a nap; nem értik a természetet, nem értik erőit és működését. Nem tudnak semmit a hasznosról, a fenségesről; csak a borzasztó, az irtózatos gyakorol hatást reájuk; mert — nincs tudásuk. Egyedül a tudás emeli az embert a nyers erő fölé, felszabadítja őt attól való veszedelmes függéstől, sőt képessé teszi őt az ellentörőt, a veszedelmest saját javára fordítani.

Hogyan állhatott volna elő minden az, a mi nagyszerűt és fenségest most szemeid látnak, ha az emberi szellem, a veleszületett erők, tehetségek és eszmék által képesítve ezer meg ezer kutató és fáradságos éveken át nem halmozott volna oly tudománytökét, mely valóban bámulatos és megérhetetlen? Hogyan érhetne volna el a világ mostani miveltségi állapotát, ha az ember nem tudta volna a külvilágot felhasználni és szolgálatba venni! A történelem kézzelfoghatóan bebizonyítja, hogy a tudásterének tárgyalása találmányok, felfedezések és vállalkozások s ezek által a természet fölé emelkedés és tőle való függetlenség szaporodott és gyarapodott. Mint a tudás kicsiny kezdetekből a legtekintélyesebb nagyságra emelkedett, úgy mutatkozott mindenben, mely ennek a tudásnak következménye vala ugyanaz a haladás kicsinyből a nagyobbra.

Mentül több ismeret volt az emberben, a világot mozgó erőkről, annál szabadabbá alakult viszonya azokhoz, annál inkább tűnt a félelem azoktól; mennél inkább az ember szolgálatába léptek azok az erők, annál inkább hasznosítottak értékesítették. E tekintélyes tudás erejé-

binom söl ed et binom dünel, kel viliküno büdes oma mütom lobedön. E liko eplöpos mene, sölefi at dagetön? Te me nol e me kuliv.

Lelogolöd foetikelis Fikopa e Polünesäna. Dlemoms bif *kna!* güna; luvokoms, lukanitoms if dub nomomaf volagona sol padaegom; no kapäloms nati, no nämis oma, no vobadöni oma. Nosi noloms dö pöfudikos, dö gletobidikos, te dledikos e jekikos omis flunos; ibo — noli nonik laboms. Nolön soaliko meni lestolom ove näm lüedik, libom omi fa deslop pöligik ota fägom omi al gebön tasteifölosi pöligikosi al benöf oma.

Liko valikos atos ikaosöv vedön, kelosi gletobidik e glolik log ola nu logom, if menatikäl me näms, tä lens e döls, kels ome binoms pelenmotöl, no äbinomla pefegöl, du mils yelas vestigama e töbama katadi nola tümön, kel velatiko stunik e nemaflik binom? Liko vol ikanomöv getön kulivastani oma nuik, if men no inolom-la, oke mekön pöfudik e dünik voli sevedik! Jenav jonom obes kleiliko, das ko veitam nolastüka i datuvs, datuvs e beginams e dub ats lestolam ovü nat e nedeslopam fa om ämödokoms ed äxanumokoms. Äslik nol se begins smalik al gleti stümik eglofom, soi äjonokom lä valikos, kel nole at sukos, mostep ot de smalikos ä! gletikosi.

Pluo lesev dö näms, kels voli mufoms, in men ibinom pluo livikum äfömokom dinad oma kol ats, pluo äfegolom dled kom ots, pluo näms et änütlidoms ini dün mena, pluo pämekoms pöfudik e pägeboms. Nämü stümik nol at

nél fogva képes az ember most nyugodtan tekinteni a természeti erők forrongásaiba; az ég, az ő korábbi megfoghatatlanságaival, a föld mélysége az ő félelmességei és borzadalmaival nem zárt könyv előtte többé. Érti őket, tud bennök olvasni és ezt mind (csak azért) mert szellemi hatalommal bír, a tudással.

Mit tehet nyers erő a természet káros befolyása ellen, melyektől éppen tudás mentette meg az embert? Ehhez az emancipatiohoz hozzá járulhat, de soha, sohasem képes ezt egyedül tenni meg; csak ha a tudás párosul vele, akkor teheti. Tudás nélkül ma a természet az embert szétszakítható kötélekkel kötné le. A tudás szabadította fel a külső hatalmak alól, de szabaddá teszi a bensőktől is, mert a tudás még morális hatalom is, mely a benső szellemi szabadságot ébreszti fel az emberben, mely felszabadítja a babonától és szenvedélyektől, az emberi szellemnek a megsemmisítőitől.

---

men nuik kanom takediko logedön ini vol volutas nata ; sil ko nesuemiköfs oma vönik, taladib ko dledöf e lejeköf oma, no binoms fälo buks pepiköl ple om. Kapälom omis, nolom liladön nis ed atos valik, bi labom valüdi tikälik, noli.

Kisi kanom näm lüedik visü natafluns dämik, de kels eb nol meni älibom? Kanom läpolöm al libam at, ab neve-lüno kanom atosi dunön soalik; te if nol ke om palokom, kanom osi. Nen nol näms nata meni adelo ätanoms-la ko jäns nedislitik. Nol elibom omi de näms senedik, ab libom omi i de linediks; ibo nol binom i valüd südaklinik, kel libi linediko-tikälik in men mekom galön, kel omi libom de loviklöd e de liedods, kels binoms distukels menatikäla.

„VOLAPÜKAGASED.“

NEM POLITIKAI, VILÁGNYELVÜ HAVI FÜZET.

SZERKESZTI

DR. OBHLIDAL MÓR

az első osztrák Volapük-Egylet elnöke Bécs-Meidlingban.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Ennek a havi füzetnek célja központi volapük-egylet alapítása, mely az országban különböző alosztályokra osztatnék fel, továbbá pontos statisztikai kimutatást közöl az egyes tagokról és egyletekről, tudósít a világnyelv haladásáról és alkalmas minden világnyelvismerőnek és tanulóknak tudományos továbbhaladására.

Előfizetés egész évre 1 frt 20 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Meidling, Bécs mellett, Ruckergasse Nr. 4.

GRIMM GUSZTÁV

könyvkiadóhivatalában Budapesten

megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

LEVÉLSZERINTI OKTATÁS

A FRANCZIA NYELV
TANULÁSÁRA.

Toussaint-Langenscheidt tanmódja szerint

átdolgozta: Sz. Nagy Sándor

Ára a teljes műnek (40 levél) 10 frt; az I. és II. folyóirat (20—20 levél) különvéve 6 frtjával, egyes levelek pedig a kérésükre a kérésükre is kaphatók.

A legbiztosabb tanmód a francia nyelv megtanulására

LEVÉLSZERINTI OKTATÁS

A NÉMET NYELV
TANULÁSÁRA.

Toussaint-Langenscheidt tanmódja szerint

írta: Röder Adolf.

Második javított és tökéletesen átdolgozott kiadás

Ára a teljes műnek (40 levél) 6 frt; az I. és II. folyóirat (20—20 levél) különvéve 4 frtjával, egyes levelek pedig a kérésükre a kérésükre is kaphatók.

A legbiztosabb tanmód a német nyelv megtanulására